

Beslut om bildande av Staffanstorps naturreservat i Motala kommun

Länsstyrelsen Östergötlands beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som framgår av den heldragna svarta linjen på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet. Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård, bilaga 4.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken Länsstyrelsens beslut från 25 november 1970 [dnr 3R 11-14-70, 2310-5458-91] om naturreservatet Staffanstorp med tillhörande skötselplaner.

Syftet med reservatet

Syftet med Staffanstorps naturreservat är att bevara biologisk mångfald och att bevara och återskapa värdefulla naturmiljöer. Områdets varierade och kulturpräglade natur med lövdominerade blandskogar med inslag av örtrik granskog, ädellövskog, ekhagar, slätter- och betesmarker, kransalgssjöar, sumpskogar och fuktäng med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Områdets värdefulla vegetation, flora och intressanta geologi och limnologi ska skyddas och förstärkas. Syftet med naturreservatet är även att utpekade livsmiljöer och arter enligt Natura 2000 ska uppnå eller bibehålla ett gynnsamt tillstånd. Området har stor betydelse för friluftslivet som ska tillvaratas och utvecklas inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald.

Syftet ska nås genom att naturreservatets skogar undantas från skogsbruk och andra skadliga åtgärder och utvecklas genom naturliga processer i kombination med naturvårdande skötselåtgärder samt hävd genom bete och/eller slätter av naturreservatets hävdberoende naturtyper. Syftet ska även nås genom att samtliga vattenmiljöer hålls fria från fisk genom reduktionsfiske. Åtgärder för att återställa

områdets hydrologi och åtgärder för hotade arter på öppna gräsmarker kan bli aktuella. Kulturhistoriska värden sköts och tillgängliggörs. Åtgärder för att skapa luckighet och död ved på trädklädda marker och i skog samt brand och brandefterliknande åtgärder kan bli aktuella. Omvälvande störningar i form av bland annat insektsangrepp kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv genom anläggningar och information som inbjuder till, och underlättar besök i området.

Skälen enligt 7 kap. 5 § första stycket miljöbalken

Skälen för ett reservatsbeslut utgörs av en mycket varierad och artrik natur med både unika geologiska och limniska miljöer. Här finns lundartade blandskogar med inslag av äldre träd och död ved, djupa kransalgssjöar och sumpskogar omgivna av ett värdefullt odlingslandskap med trädklädda och öppna slätter- och betesmarker och ekhagar, samtliga med höga natur- och kulturmiljövärden.

Reservatet hyser en stor mångfald av växter och djur knutna till variationsrika skogar, öppna och trädklädda ängs- och betesmarker samt kalkrika sjöar och våtare mark. I skogarna finns en rik lundflora, kryptogamflora och insektsfauna med många hotade arter och signalarter knutna till gamla träd och död ved i både varma solbelysta miljöer och miljöer med stabilt och fuktigt mikroklimat. I de öppna och trädklädda ängs- och betesmarkerna finns många hotade hävd- och slättergynnade arter. I ekhagarna växer äldre vidkroniga hagmarksekar. De kalkrika kransalgssjöarna och de intilliggande sumpskogarna och fuktängen hyser en stor biologisk mångfald och delvis unik molluskfauna. Reservatet hyser även en varierad och artrik fågelfauna. Området bör särskilt skyddas på grund av dessa höga biologiska värden.

Naturtyperna i reservatet ingår i en grön infrastruktur för gräsmarker, ädellöv, triviallövmiljöer och potentiell utbredning i gamla ekmiljöer, det vill säga att de ligger i ett landskap som samlar dessa naturtyper i en värdestrukt/värdenätverk. Det innebär bra förutsättningar för en stor andel av de hotade och skyddskrävande arter som lever i denna naturtyp att kunna fortleva i landskapet i livskraftiga bestånd.

Reservatet är ett Natura 2000-område med namnet Staffanstorps och sitekod SE0230084.

Följande naturtyper och arter enligt EU:s art- och habitatdirektiv är kända i området:

- 3140 – Kransalgssjöar
- 6210 – Kalkgräsmarker
- 6410 – Fuktängar
- 9020 – * Nordlig ädellövskog
- 9050 – Näringsrik granskog
- 9070 – Trädklädd betesmark
- 9080 – * Lövsumpskog

1166 – Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

1393 – käppkrokmossa, *Hamatocaulis vernicosus*

(*) = Prioriterad naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete

Arter som inte ingår i bevarandeplan eller är rapporterade efter fastställning av bevarandeplan 2018-12-19:

1042 – Citronfläckad kärrtrollslända *Leucorrhinia pectoralis*

1048 – Grön mosaikslända *Aeshna viridis*

1213 – Vanlig groda, *Rana temporaria*

1214 – Åkergroda, *Rana arvalis*

1762 – Slättergubbe *Arnica montana*

Följande fågelarter enligt EU:s fågeldirektiv är utpekade i området:

A007 – Svarthakedopping, *Podiceps auritus*

A236 – Spillkråka, *Dryocopus martius*

A246 – Trädlärka, *Lullula arborea*

A320 – Mindre flugsnappare, *Ficedula parva*

A338 – Törnskata, *Lanius collurio*

Länsstyrelsen bedömer att Natura 2000-områdets tillstånd kommer att gynnas av reservatsbildningen och den naturvårdsskötsel som möjliggörs.

Föreskrifter

Förutom de föreskrifter som anges nedan gäller också annan lagstiftning i reservatet.

A. Inom reservatet gäller följande inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden. Inom reservatet är det inte tillåtet att:

1. bedriva täkt, gräva, schakta, spränga, borra, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning;
2. avverka, gallra, röja, så, plantera, markbereda eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar;
3. uppföra byggnad, eller annan anläggning, såsom exempelvis mast, torn, väg eller ledning i luft, mark eller vatten;
4. framföra motordrivet fordon;
5. anordna upplag;
6. tillföra växtnäringssämnen eller jordförbättringsmedel, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra mineralämnen;

7. ändra floran eller faunans sammansättning genom att införa nya arter för området;
8. bedriva jakt.

A-föreskrifterna har beslutats med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken.

B. För att tillgodose syftet med reservatet förpliktar Länsstyrelsen ägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande åtgärder genomförs inom reservatet:

1. utmärkning av, och information om, reservatet;
2. iordningställande, markering och underhåll av friluftsanläggningar som skyltar, informationstavlor, vandringsled, eldplats, bänkar, fikabord, vandringsleder, spänger, övergångar samt eventuellt ytterligare anordning för friluftslivet;
3. naturvårdande skötsel i form av friställning av vidkroniga och ljusgynnade träd, röjning, fällning, huggning av yngre träd, hamling, beskärning av träd, veteranisering, ringbarkning, skada friska träd eller annan typ av metod för att skapa död ved, samt gynna äldre solkrävande träd och flora;
4. genomföra naturvårdsbränning och/eller brandefterliknande skötselåtgärder;
5. hävd genom bete och /eller slåtter samt tillhörande skötsel till hävdade marker;
6. småskaliga riktade åtgärder för hotade arter kan bli aktuella i delar av området, såsom markstörning, sådd, holkar, sandbäddar, och/eller hävd;
7. reduktionsfiske;
8. bekämpning av invasiva eller för området främmande arter;
9. åtgärder för att skydda kultur- eller fornlämning från skada som att ta ner träd som växer i eller hota falla över lämningen;
10. begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Inga träd ska föras ut ur naturreservatet;
11. hydrologisk återställning;
12. undersökningar, uppföljning och dokumentation av växt- och djurliv samt av luft-, mark- och vattenförhållanden, friluftsliv och uppföljning av förvaltningsåtgärder;

Beslut 2024-09-20

B-föreskrifterna har beslutats med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken.

C. Länsstyrelsen beslutar att utöver vad som annars gäller ska följande föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom reservatet gälla. Inom reservatet är det inte tillåtet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar;
2. gräva upp kärlväxter, plocka mossor, lavar eller svampar med undantag av matsvamp;
3. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, gräva, rista, hacka eller måla;

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

4. utföra undersökning eller enstaka studie som kan leda till skada eller annan negativ påverkan på växt- eller djurlivet;

C-föreskrifterna har beslutats med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Undantag från föreskrifterna

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som krävs för reservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifter under B. Föreskrifterna under C ska inte utgöra hinder för att samla enstaka individer ryggradslösa djur eller enstaka exemplar av kryptogamer för artbestämning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för uttransport av fällt vilt med stöd av terrängkörningsförordningen. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för eventuell skyddsjakt, eftersök och avlivning av skadat vilt, jakt på invasiva arter samt avlivning av moderlösa ungar.

Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för skötsel och underhåll av befintliga anläggningar och odlingar på tomtmark.

Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för skötsel av befintliga anläggningar i nuvarande omfattning och enligt servitut och avtal så som:

- Underhåll och nyttjande av befintliga vägar. Vägar får underhållas så att de motsvarar ursprunglig funktion/standard. Träd och grenar som faller från naturreservatet över vägområde får kapas och läggas inom naturreservatsområdet.
- Träd som riskerar att falla från naturreservatet på objekt så som ledning, byggnad, tomt, kulturlämning, anläggning eller anordning, får efter avstämning med förvaltaren fällas och placeras inom naturreservatet.
- Underhåll av befintliga luftledningar med ledningsgator efter avstämning med förvaltaren. Nedgrävda kablar måste tas hänsyn till också.
- Föreskrifterna ska heller inte utgöra hinder för skötsel av befintliga anläggningar efter avstämning med förvaltaren enligt servitut och avtal som:

Ledningsrätt: 0583K-98/11.1

Ledningsrätt: 0583K-98/16.1

Upplysning om andra gällande bestämmelser

Länsstyrelsen vill påminna om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än naturreservatsföreskrifterna gäller för området, bland annat kulturmiljölagen (1988:950), terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng, fiskelagen (1993:787) och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling och Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:37) om fiske i sötvattensområdena. Delar av området utgör strandskyddsområde och strandskyddsbestämmelser gäller enligt 7 kap. miljöbalken. Bryggor och byggnader uppförda efter 1975 kräver dispens från

strandskyddsbestämmelser. Vattenuttag utgör en vattenverksamhet enligt 11 kap. 2 § MB och kan kräva tillstånd. Enligt fridlysningsbestämmelserna är alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa svamp-, växt och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen. Enligt 7 kap 1 § miljöbalken ska var och en som utnyttjar allemansrätten eller annars vistas i naturen visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den. Samråd enligt 12 kap. 6 § MB kan komma att krävas för verksamheter som inte är begränsade i föreskrifterna.

Skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen, bilaga 4.

Förvaltare för naturreservatet ska vara Motala kommun.

Lämplig användning av markområde

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av Staffanstorps naturreservat är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet, i enlighet med 7 kap. 8 § miljöbalken, inte strider mot en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att bildandet av Staffanstorps naturreservat inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning av påverkan av beslutet på allemansrätten

Länsstyrelsen ska enligt förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, i den omfattning det behövs göra en konsekvensutredning av hur allemansrätten påverkas genom beslutet om naturreservat. Länsstyrelsen gör bedömningen att allemansrätten inte väsentligt påverkas av beslutet.

Agenda 2030, miljökvalitetsmål och ekosystemtjänster

Bildandet av Staffanstorps naturreservat är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv och levande sjöar och vattendrag om vilket Sveriges riksdag och regering beslutat. Det är också en del av uppfyllandet av FN:s konvention om biologisk mångfald och de globala

hållbarhetsmålen, Agenda 2030 och då särskilt mål nummer 15, Ekosystem och biologisk mångfald.

Länsstyrelsen bedömer att Staffanstorps naturreservat bidrar med flera olika ekosystemtjänster tack vare bevarande av biologisk mångfald och varierande miljöer som är basen för många andra ekosystemtjänster. Skogsmiljöerna fungerar som livsmiljö men även som en form av klimatanläggning och reningsverk. De olika livsmiljöerna fyller funktioner som lek- bo-, skydds- och rastplatser. Bevarandet av en variation av livsmiljöer och en hög biologisk mångfald bidrar till ett landskap som är generellt bättre rustat för klimatförändringar.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Staffanstorpets och omgivande marks långa och väl dokumenterade historia, i kombination med det till idag fortsatta brukandet, i ett tätortsnära och spännande geologiskt och limnologiskt område har medfört att natur- och kulturvärden varit kända under lång tid. De mycket höga naturvärdena vid Staffanstorp uppmärksammades även i samband med bildandet av reservatet just på grund av sin intressanta geologi, flora och limnologi.

Området köptes in av Motala kommun år 1967 och reservatet bildades år 1970. En vårdplan upprättades av Skogsvårdsstyrelsen år 1971. År 1995 föreslog regeringen att området var av gemenskapsintresse, vilket fastställdes år 2005. Regeringen förklarade området som ett särskilt bevarandeområde år 2011. Vidare dokumentation gjordes till naturvårdsprogrammet 1983, vilken har uppdaterats vid flertal tillfällen efter. Senaste versionen av naturvårdsprogrammet pekar ut Staffanstorps naturreservat som både ett geologiskt objekt med regionalt intresse, från år 2012 och ett biologiskt objekt med nationellt intresse, från år 2020.

Flera hotade arter har hittats efter bildandet av reservatet och många inventeringar har utförts sedan bildandet av reservatet, där flertalet är väl dokumenterade. Inom reservatet har man bland annat inventerat skyddsvärda träd (1997–2008), alléträd, träd i öppen mark och tätortsnära natur, häckfågelinventering (2019), insektsinventering (2001, 2003) och molluskinventering (2020).

Reservatsbildning

Området avgränsades och köptes in av Motala kommun i slutet på 1960-talet. Den 25 november 1970 beslutades det att bilda naturreservat med de intrång som reservatsföreskrifterna kom att innebära.

Motivering till beslutet

Det gällande beslutet om Staffanstorps naturreservat är beslutat år 1970. Staffanstorps naturreservat ingår även i Natura 2000-området Staffanstorp (SE0230084).

Staffanstorps skötselplan från 1988 utgör juridiskt en del av reservatsbeslutet 1970-11-25 enligt 7 kap. 4-6 §§ miljöbalken eftersom hänvisningar till vårdplan finns med i beslutet under rubriken "Vård- och förvaltningsbestämmelsen", vilken kan tolkas som beslutets B-föreskrifter. Det fastställda beslutets föreskrifter och rubriker skiljer sig från de föreskrifter och rubriker som är inskrivna i skötselplanen från 1988. I skötselplanen redovisas föreskrifterna under punkterna A-D, i stället för rubriker och det finns även två tillägg i A-föreskrifterna som saknas i beslutet: "*8. använda kemiska bekämpningsmedel inom på kartan markerade områden för att därigenom skydda flora och fauna inom särskilt värdefulla områden.*" och "*11. gödsla marken inom ovan nämnda extra skyddsvärda områden.*" Första stycket efter A-föreskrifterna är borttaget i skötselplanen från 1988, i vilken det i beslutet annars står: "*Förbuden under punkterna 1 och 3 skall ej utgöra hinder att framdraga den högspänningsledning som markerats inom reservatsområdet på till ärendet hörande karta*". I skötselplanen från 1988 ingår även D-föreskrifter, vilket saknas i beslutet. I skötselplanen står: "**D. Föreskrifter med stöd av 9 § Naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen.** 1. Skötselplan Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården genom att fastställa bifogade skötselplan. 2. Utmärkande av naturreservatets gräns. Skall ske enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Dock bör metallprofilerna utbytas mot stolpar av träd som är mera beständigt mot skadegörelse. 3. Naturvårdsförvaltare. Reservatet skall vårdas och förvaltas av kommunen i samråd med skogsvårdsstyrelsen. Genom förvaltarens försorg skall reservatet utmärkas enligt anvisning. Utmärkningen skall ständigt hållas i gott skick. Erforderliga parkeringsplatser skall anvisas".

Det råder osäkerhet kring den juridiska legaliteten för den senast fastställda skötselplanen, inklusive tidigare versioner. Det är även oklart om den senast fastställda skötselplanen från 2005-02-16 är kopplad till beslutet eller ej. Det faktum att de föreskrifterna som ingår i skötselplanen 1988 inte stämmer överens med föreskrifterna i rådande beslut, försvårar tydligheten i vilka föreskrifter som faktiskt gäller.

B-föreskrifterna bör vara fristående från skötselplanen så att fastighetsägaren, utifrån vad som anges enbart i beslutsdokumentet, ska veta vad denne ska tåla enligt 7 kap 6 § miljöbalken. De nya B-föreskrifterna möjliggör dessutom tillägg av skötsel i form av hydrologisk återställning, bekämpning av för området invasiva arter, reduktionsfiske samt förtydligande rörande områdets skötsel. Såsom tydligare indelningar av olika skötselområden, skapande av död ved, åtgärder för hotade arter, åtgärder för att öka blomrikedomen på hävdade marker, öppna upp för åtgärder som gynnar naturvärden i skogsmarker samt en bättre anpassning till skötseln av områdets fuktäng och sjöar med större fokus på hotade arter. Skötselplanen ska från och med nu kunna uppdateras fristående från beslutet.

Gällande områdets hydrologi bedömer länsstyrelsen att naturvärdena i reservatet kommer att gynnas av en hydrologisk restaurering. Detta framgår inte som en åtgärd i beslutet från 1970 trots att syftet med naturreservatet är att skydda

Beslut 2024-09-20

sjöarna, samt att områdets unika limnologi, vegetation och flora lyfts fram som extra viktiga. Inte heller i den gällande skötselplanen från 2005 lyfts hydrologiska åtgärder trots att det i flera skötselområden står att hydrologin ska vara ostörd. Stor del av reservatets olika habitat och biologiska mångfald är beroende av en opåverkad, naturlig hydrologi.

Även i bevarandeplanen för Natura 2000-området i vilket reservatet ingår framgår det att de hydrologiska förhållandena ska vara naturliga för naturtyperna kransalgssjöar (3140), kalkgräsmarker (6210), fuktängar (6410), näringsrik granskog (9050) och lövsumpskog (9080). När det kommer till naturtypen kransalgssjöar (3140) står det att: *"De hydrologiska förhållandena ska vara opåverkade och sjön ska vara relativt näringsfattig"* och *"God eller hög ekologisk status enligt vattenförvaltningen ska uppnås eller behållas"*. Gällande naturtypen kalkgräsmarker (6210) är målet att: *"Hydrologin ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar växelfuktiga miljöer. Det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande anläggningar som medför negativ påverkan"*. För naturtypen fuktängar (6410) är målet att: *"Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och vattenståndet ska tillåtas variera naturligt. Det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller djupa körspår som medför negativ påverkan"*. För naturtypen näringsrik granskog (9050) är målet att: *"Naturtypen ska inte påverkas av dräneringsåtgärder och ha en naturlig hydrologi som skapar rörligt markvatten"*. För naturtypen Lövsumpskog (9080) är målet att: *"Naturtypen ska inte påverkas av dräneringsåtgärder och ha en naturlig hydrologi"*. För arten större vattensalamander (1166) står det att arten hotas av: *"Habitatförstöring genom ändrad hydrologi. Många leklokaler försvinner genom igenläggning av dammar, dikning och dränering"*. För arten kärrkrokmossa (1393) står det att: *"De hydrologiska förhållandena och hydrokemin ska vara naturlig. Vattenkvaliteten ska vara god och utan övergödning (eutrofiering). Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Kärrets hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller markskador som medför negativ påverkan"*.

I bevarandeplanen framgår även ett behov av att uppdatera skötselplanen. Här lyfts behovet av uppdaterade skötselområden och beskrivningar. Skogsnaturtypernas skötsel anpassas för att möjliggöra eventuella åtgärder som gynnar utvecklingen mot naturskogar.

Invasiva eller andra, för reservatet, främmande arter kan komma att hota naturvärden i området och därmed bli ett problem sett utifrån naturreservatets syfte. Föreskrifterna för naturreservatet bör därför möjliggöra för att vid behov kunna vidta åtgärder för att bekämpa för området invasiva eller främmande arter.

Enligt 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslut som den har meddelat enligt 4-6 §§, om det finns synnerliga skäl. Beslut om upphävande får enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket miljöbalken meddelas

Beslut 2024-09-20

endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område. Länsstyrelsen anser att det inte är skäligt att kräva ytterligare kompensation för upphävandet av det gällande beslutet. Det nya beslutet kan på ett bättre sätt vårda och skydda de prioriterade bevarandevärdena som det gällande beslutet avsågs att skydda och det innefattar exakt samma geografiska område som det gällande beslutet. Skötselplanen för naturreservatet ska från och med nu kunna uppdateras fristående från beslutet vilket även möjliggör att ny kunskap om naturvård kan implementeras om så behövs.

Länsstyrelsen anser att det finns synnerliga skäl att upphäva det gällande beslutet om Staffanstorps naturreservat för att ersätta detta med ett nytt beslut med tydligt syfte, utvecklade skäl och föreskrifter samt att besluta om en ny skötselplan så att naturvärdena vårdas och inte riskerar att försvinna.

Länsstyrelsen önskar besluta om naturreservatets skäl, föreskrifter och skötselplan och utforma ett tydligt syfte för att återskapa en mer naturlig hydrologi, ta större hänsyn till hotade arter, utföra naturvårdande åtgärder i skogsmiljöer samt i ängs- och betesmarker. Detta beslut kommer att i större utsträckning harmonisera med gällande bevarandeplan och möjliggöra att den skötsel som behövs för att bevara och förstärka områdets naturvärden kan genomföras.

Ett nytt beslut med syfte, skäl och föreskrifter samt tillhörande skötselplan för reservatet har därmed utformats.

Konsekvensutredning för upphävande av beslut

- Tydligare och enklare att uppnå syftet med naturreservatet.
- Möjliggör långsiktig förvaltning av utpekade naturvärden i naturreservat och förhindrar att naturvärdena försvinner på grund av motsägelsefulla skrivningar i syfte, mål och sköselförslag.
- Uppenbara fördelar för biologisk mångfald gäller främst arter kopplade till naturtyperna fuktäng, sumpskog, kransalgssjöar, kalkgräsmark, nordlig ädellövskog, näringsrik granskog och lövsumpskog.
- Ingen ny ersättningssituation uppstår vid revideringen av beslutet för Staffanstorps naturreservat.
- De ekonomiska förpliktelserna för kommunen (förvaltning av reservatet) kommer att öka något. Främst i form av mer skötsel och eventuellt underhåll av friluftslivsanordningar.
- Staffanstorps naturreservat ägs av Motala kommun. Markägarens rättigheter kommer inte att påverkas. Inga förändrade inskränkningar av användningen av de ytor markägaren innehar kommer att beslutas.

Inkomna remissvar

Länsstyrelsen har remitterat förslag till beslut till markägare, övriga berörda sakägare, Motala biologiska förening, Naturskyddsföreningen i Östergötland, Naturskyddsföreningen i Motala, Skanova Geomatrikk Sverige AB, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Vattenfall Eldistribution – SÖG Sydöstra Götaland och Östergötlands ornitologiska förening.

Länsstyrelsen har fått svar från Motala kommun, Naturskyddsföreningen i Motala, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Vattenfall Eldistribution och Östergötlands ornitologiska förening.

Bemötande av inkomna remissvar

Länsstyrelsen har tagit ställning till **Motala kommuns** yttranden och håller med om flera synpunkter. Yttranden med svar finns att läsa i bilaga 5.

Naturskyddsföreningen, Vattenfall Eldistribution och Östergötlands ornitologiska förening har inget att invända mot bildandet av naturreservatet.

Skogsstyrelsen ställer sig positiv till nybildandet av naturreservatet. De anser att motiveringen till att tidigare beslut upphävs och ersätts av nytt beslut förefaller vara välgrundat, med bakgrund av beskrivningen i remissunderlaget. De skriver vidare att skötselplanen ser ut att vara väl anpassad för reservatets biotyper och bedöms harmonisera med bevarandeplanen för Natura-2000. De anser att reservatet inte bedöms försvåra pågående skogsbruk på angränsande skogsmark, då dess utbredning överensstämmer med tidigare beslut.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig men hänvisar till en bilaga där det framgår att Sveriges geologiska undersökning (SGU) har i uppdrag från regeringen sedan 2024 att kartlägga malmpotentiella områden i landet. I regeringsuppdraget ingår undersökning och kartläggning av malmpotentiella områden samt inventering av mineralfyndigheter (inkl. äldre gruvhål). För att underlätta detta uppdrag skulle SGU vilja att det tydligt framgår av reservatsföreskrifterna att denna typ av verksamhet, när den utförs av statlig myndighet, ska tillåtas. SGU anser inte att det är uppenbart att ett sådant undantag finns. Detta undantag skulle SGU vilja få in i föreskrifterna för det föreslagna naturreservatet. SGU:s kartläggning innebär i regel kartering av berggrund (viss provtagning och stenknackning), geokemisk provtagning (cirka 2 prover per kvadratkilometer) och/eller geofysiska mark- eller flygmätningar. Dessa metoder ger obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning.

Länsstyrelsens avvägning: Med avseende på SGU:s yttrande gör Länsstyrelsen följande bedömning. Den rättsliga betydelsen av ett beslut om ett naturreservat är i första hand att det inskränker markägare och andra sakägares förfoganderätt över området till förmån för de allmänna intressen som ligger bakom reservatsbildningen. Avvägningen mot andra allmänna intressen är redan avgjord i och med reservatsbeslutet. Syftet med ett naturreservat är att ge ett definitivt

skydd av området. Föreskrifterna ska återspegla syftet och det allmänna intresset att bevara området på sikt.

Föreskrifträtten följer av 7 kap 5 §, 7 kap 6 § och 7 kap 30 § miljöbalken. Dessa bestämmelser ger stöd för vilka föreskrifter som är möjliga att meddela.

Föreskrifterna får inte innebära länge gående inskränkningar än vad som behövs men ska beslutas för att de behövs för att uppnå syftet. De föreskrifter som meddelas måste rymmas inom bemyndigandet i 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken. Att besluta om ett generellt undantag från föreskrifterna rymms inte inom myndigheternas föreskrifträtt i dessa bestämmelser. Förslaget i den ställda frågan innebär ett generellt undantag för en verksamhet som inte rymms inom syftet för reservatsbildning. Föreskrifter om att tillåta en verksamhet som kan strida mot syftet med ett reservat kan inte meddelas. Bemyndigandet som bestämmelserna grundar sig på medger inte det.

I stället måste frågor om undantag eller tillstånd att bedriva en verksamhet meddelas i varje enskilt fall efter ansökan av verksamhetsutövaren. Det krävs då att verksamhetsutövaren, oavsett om det är en statlig myndighet, kan visa att det finns särskilda skäl för att bedriva verksamheten och att det inte strider mot syftet med naturreservatet. Om undersökningsarbeten kommer i konflikt med reservatsföreskrifterna kan de inte tillåtas.

Övrigt

Natura 2000

Livsmiljöer och arter som är utpekade enligt Natura 2000 ska uppnå eller bevara ett gynnsamt tillstånd. Detta innebär att verksamheter eller åtgärder som kan orsaka betydande påverkan på områdets livsmiljöer, och/eller störa arter i området, kräver tillstånd enligt 7 kap. 28a § första stycket miljöbalken.

Verksamheter som är direkt förenliga med områdets förvaltning och skötsel kräver ej tillstånd (7 kap. 28a §, andra stycket miljöbalken). Åtgärder enligt fastställd skötselplan kan dock kräva tillstånd.

Om verksamheten eller åtgärden kräver en tillståndsprövning ska en specifik miljöbedömning göras. Detta innebär att tillståndsprövningen ska föregås av ett avgränsningssamråd, samt att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) bifogas ansökan om tillstånd (6 kap. 28 § miljöbalken). MKB:n ska belysa hur områdets utpekade livsmiljöer och arter påverkas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 3. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avdelning C, vilka gäller omedelbart.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tjänsteförättande länsrådet Jenny Knuthammar med naturvårdshandläggaren Therese Åström som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Marina Verbova, samhällsplaneraren Manar Hassan, länsjuristen Anna Isaksson och antikvarien Malin Svarvar medverkat.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

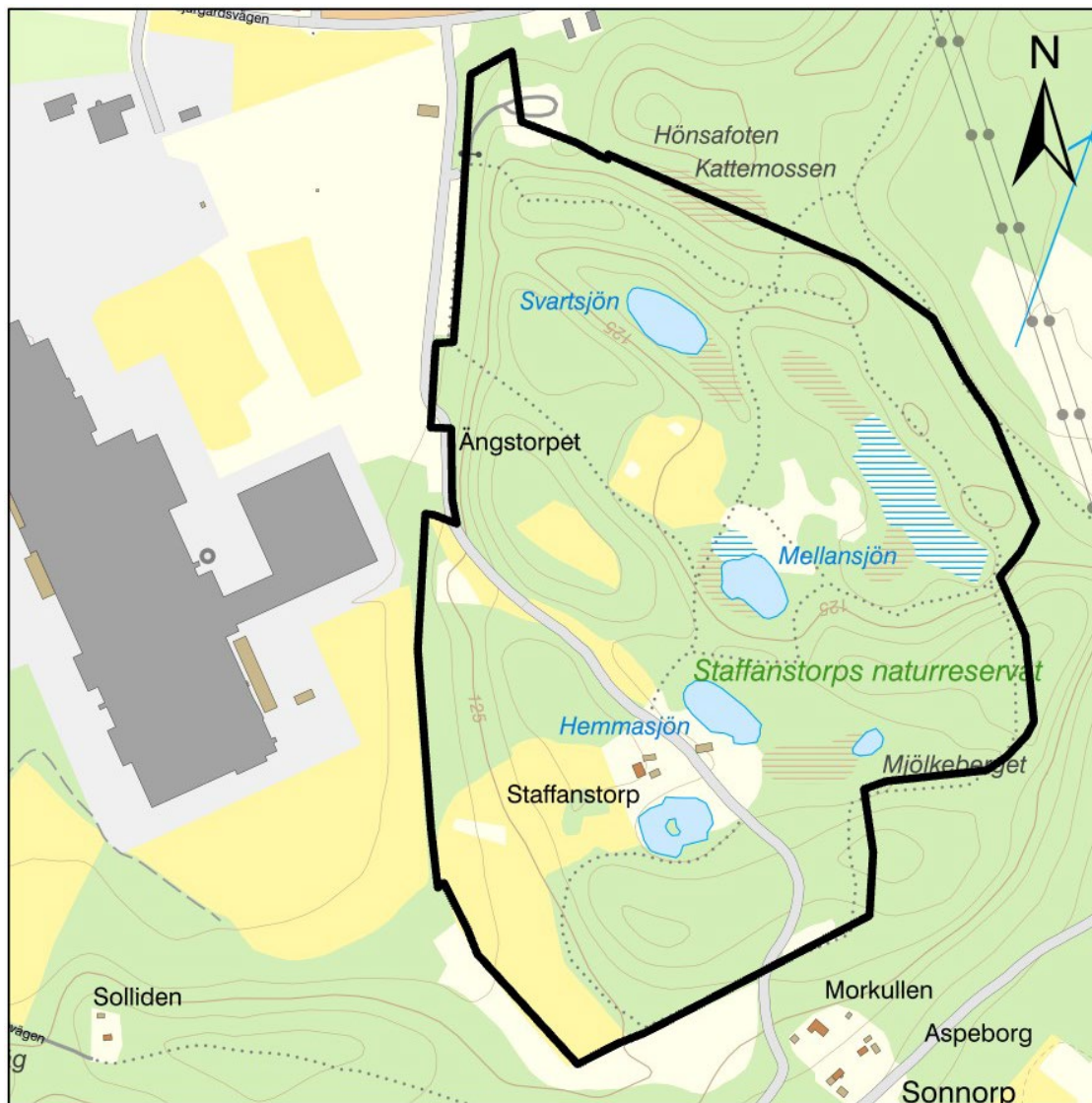
Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Beslutslista
2. Sändlista
3. Hur man överklagar
4. Skötselplan
5. Remissyttrande från Motala kommun

Bilaga 1.

Figur 1. Karta tillhörande beslut om Staffanstorps naturreservat beslutat 2024-09-20.
Objektsnummer (NVR-id) 2001450 dnr 511-3026-24. © Bakgrundskartor Lantmäteriet.

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Östergötland antingen via e-post; ostergotland@lansstyrelsen.se, eller med post; Östgötagatan 3, 581 86 Linköping.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Du anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

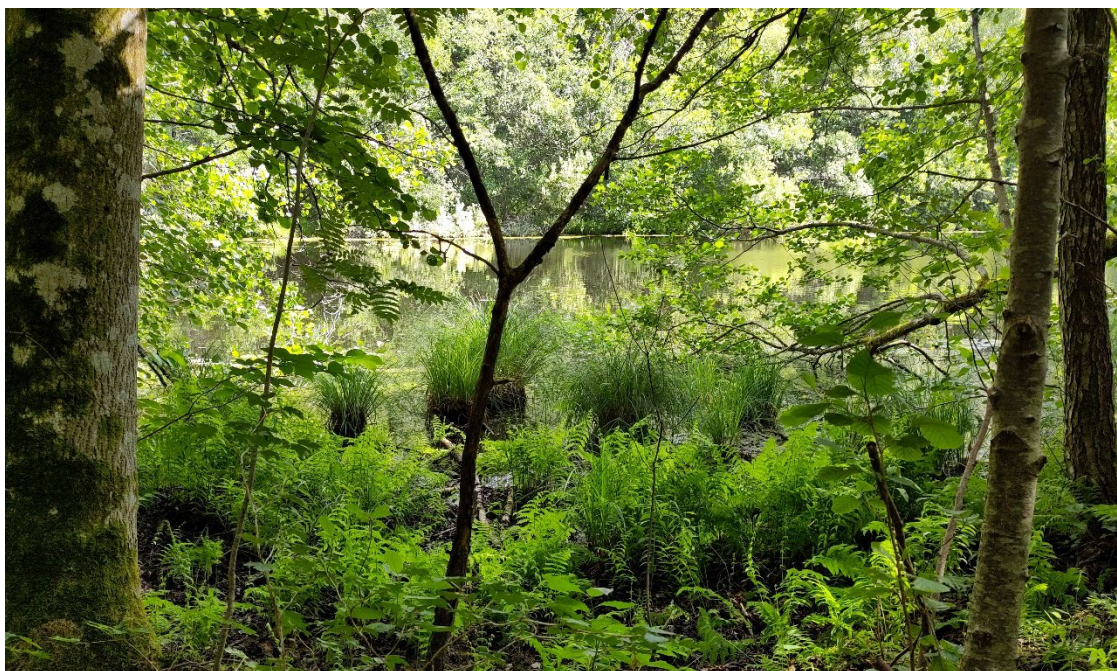
Har du ytterligare frågor kan du kontakta länsstyrelsen via e-post, ostergotland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 50 00. Ange diarienumret för detta ärende.

Skötselplan för naturreservatet Staffanstorp

FASTSTÄLLD 2024-09-20

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Mellan träden och växtligheten i sumpskogen skimtar Svartsjöns klara vatten, i norra delen av Staffanstorps naturreservat.

Meddelande	Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2024. Planförfattare har varit Therese Åström.
Referens	Länsstyrelsen Östergötland, Naturskyddsenheten, Skötselplan för naturreservatet Staffanstorp.
Kontaktperson	Therese Åström, Länsstyrelsen Östergötland
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/ostergotland
Fotografier	Therese Åström. Omslaget visar en glänta bland ekarna i reservatets nordöstra del.
Kartmaterial	© Lantmäteriet

© Länsstyrelsen Östergötland 2024

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
ALLMÄN BESKRIVNING.....	2
Administrativa data om naturreservatet	2
Syfte, föreskrifter och skäl för beslut	3
Beskrivning av reservatet.....	4
Översiktlig beskrivning.....	4
Historisk och nuvarande markanvändning.....	5
Områdets bevarandevärden	10
Natura 2000	15
Källuppgifter	16
Syfte med naturreservatet.....	18
Disposition och skötsel av mark och vattenmiljöer.....	18
Skötselområden	20
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	43
Jakt	44
Utmärkning av reservatets gräns	44
Tillsyn.....	44
Dokumentation och uppföljning	44
Inventeringar	44
Uppföljning	45
Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	45
Bilaga 1.....	46
Bilaga 2.	47

ALLMÄN BESKRIVNING

Administrativa data om naturreservatet

Reservatets namn	Staffanstorp naturreservat	
NVR-id	2001450	
Beslutsdatum	2024-09-20	
Län	Östergötland	
Kommun	Motala	
Areal	Total areal:	43,4 hektar
	Land:	42,1 hektar
	Vatten:	1,3 hektar
	Produktiv skog:	31,3 hektar
Natura 2000-naturtyper	3140 Kransalgssjöar	1 hektar
	6210 Kalkgräsmarker	0,8 hektar
	6410 Fuktängar	0,8 hektar
	9020 *Nordlig ädellövskog	6 hektar
	9050 Näringsrik granskog	6 hektar
	9070 Trädklädd betesmark	13,1 hektar
	9080 *Lövsumpskog	1,4 hektar
Natura 2000-arter	1166 Större vattensalamander, <i>Triturus cristatus</i>	X
	1393 Käppkroksmossa, <i>Drepanocladus vericosus</i>	X
	(*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete	
<u>Prioriterade bevarandevärden</u>		
Naturtyper:	Kransalgssjöar, hävdade öppna och trädklädda marker, kalkgräsmarker, fuktängar, nordlig ädellövskog, näringsrik granskog, lövsumpskog.	
Arter/grupper:	Mossflora, lavflora, svampflora, kärlväxtflora, fåglar.	
Strukturer/funktioner:	Dödismorän, Lövdominerade blandskogar i kalkrika branter, gamla löv- och barrträd, blomrika hävdade marker, kransalgssjöar och sumpskogar samt död ved i olika nedbrytningsgrad och fuktighetsgrad.	
Kulturmiljöer:	Flera lämningar efter torp, treudd, källare, odlingsrösen och fornåker.	
Friluftsliv:	Upplevelsen av ett mycket tillgängligt, naturskönt och varierat område med kransalgssjöar, lummiga skogar, blomrika ekbackar, öppna betesmarker, fågelliv och en mångfald av arter i gamla odlingslandskap och skogar.	
Övrigt	Området är även skyddat som Natura 2000-område (Staffanstorp SE0230084)	

Fastigheter	Charlottenborg 2:10, Staffanstorp 1:10, 1:9, 1:11 och 1:12, kommunalt ägt.
Förvaltare	Motala kommun
Lägesbeskrivning	Staffanstorp är beläget i Motala kommun drygt 4 km öster om Motala centrum.
Vägbeskrivning	Från centrala Motala norrifrån via Djurgårdsvägen och söderifrån vid Sonnorp via Sonnorpsvägen. Parkering finns vid gården Staffanstorp. Promenadavstånd från Motala tätort.

Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

Syfte, föreskrifter och skäl för beslut ingår i beslutet om naturreservatet Staffanstorp. Syftet finns även nedan i skötselplanens Plandel.

Beskrivning av reservatet

Översiktlig beskrivning

Figur 1. Knappt fyra kilometer öst om Motala centrum ligger Staffanstorps naturreservat.

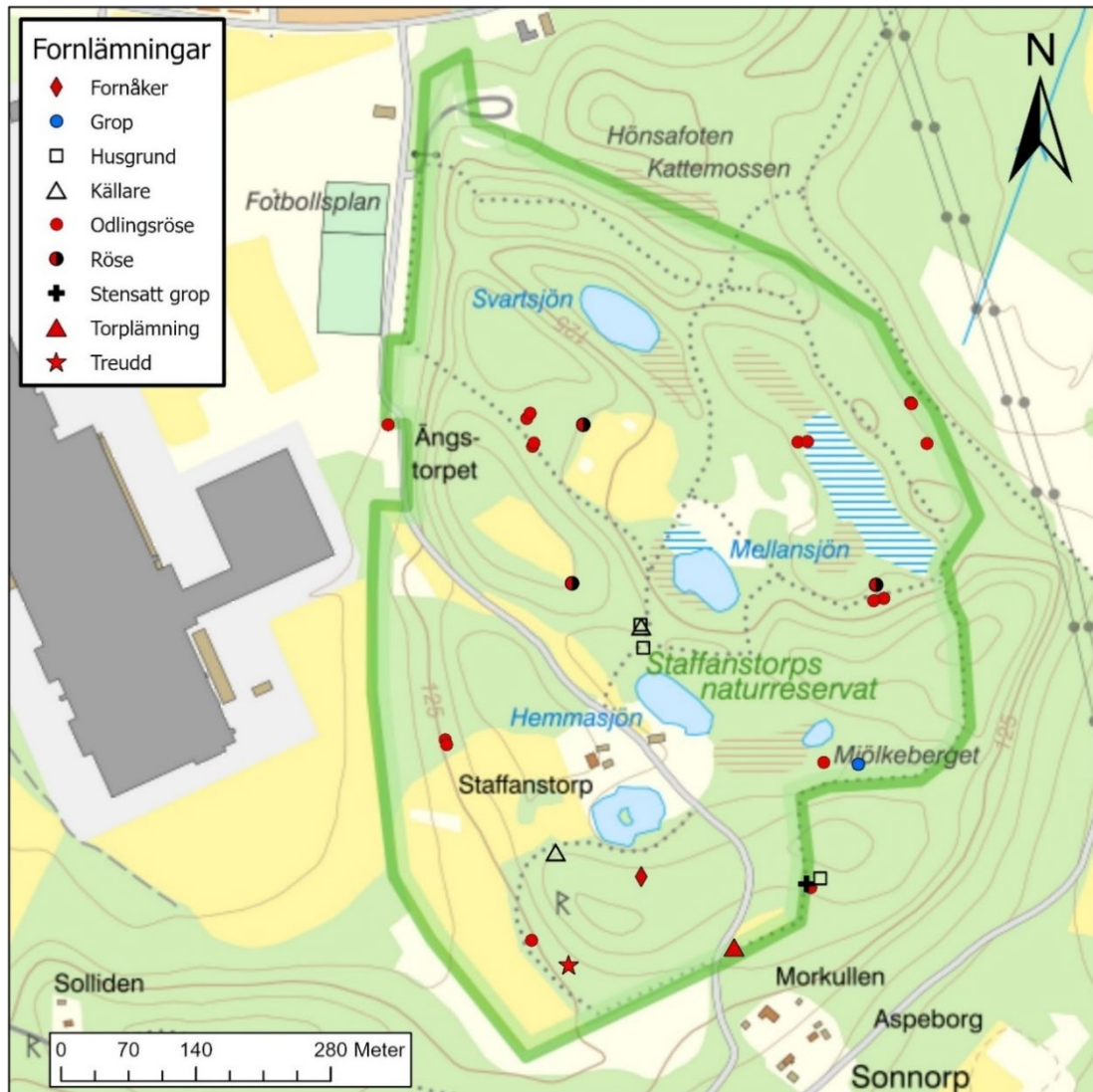
Staffanstorp ligger i Motala kommun knappt fyra kilometer öster om Motala centrum. Topografin i området är markant med höga åsar, platåer och dalgångar som bildats av den väldiga inlandsisens framfart. Området är en dödismorän där kalksten och kalkmorän har gett området en speciell prägel vad gäller floran. Reservatet är väldigt varierat med många olika naturtyper. I nordväst och sydöst växer en lövträdsdominerad blandskog med inslag av örtrik kalkbarrskog och yngre tallskog. Från sydväst till nordöst breder ett odlingslandskap ut sig med trädklädda och öppna betesmarker, äldre odlingsmark, ekhagar med gamla och grova ekar och en fuktäng. I reservatet finns även tre kransalgssjöar och ett småvatten omgiven av fuktig sumpskog. Centralt i området ligger en mycket artrik kalkgräsmark med stort antal hävd- och slåttergynnad flora. Större delen av reservatet brukas med bete eller slåtter, förutom skogen i nordväst och delar av skogen i sydost.

De faktorer som gjort Staffanstorp till ett särskilt värdefullt område är dess biologiska, kulturhistoriska och geologiska värden, samt de tre geologiskt och kemiskt intressanta sjöarna som uppkommit i dödisgroparna. Området hyser en mycket rik kärlväxtflora, svampflora och vedlevande insektsfauna, som i området hyser flera rödlistade arter. Här finns även höga värden knuten till gamla och grova ekar. Området är ett populärt strövområde för såväl närboende som för mer långväga besökare.

Historisk och nuvarande markanvändning

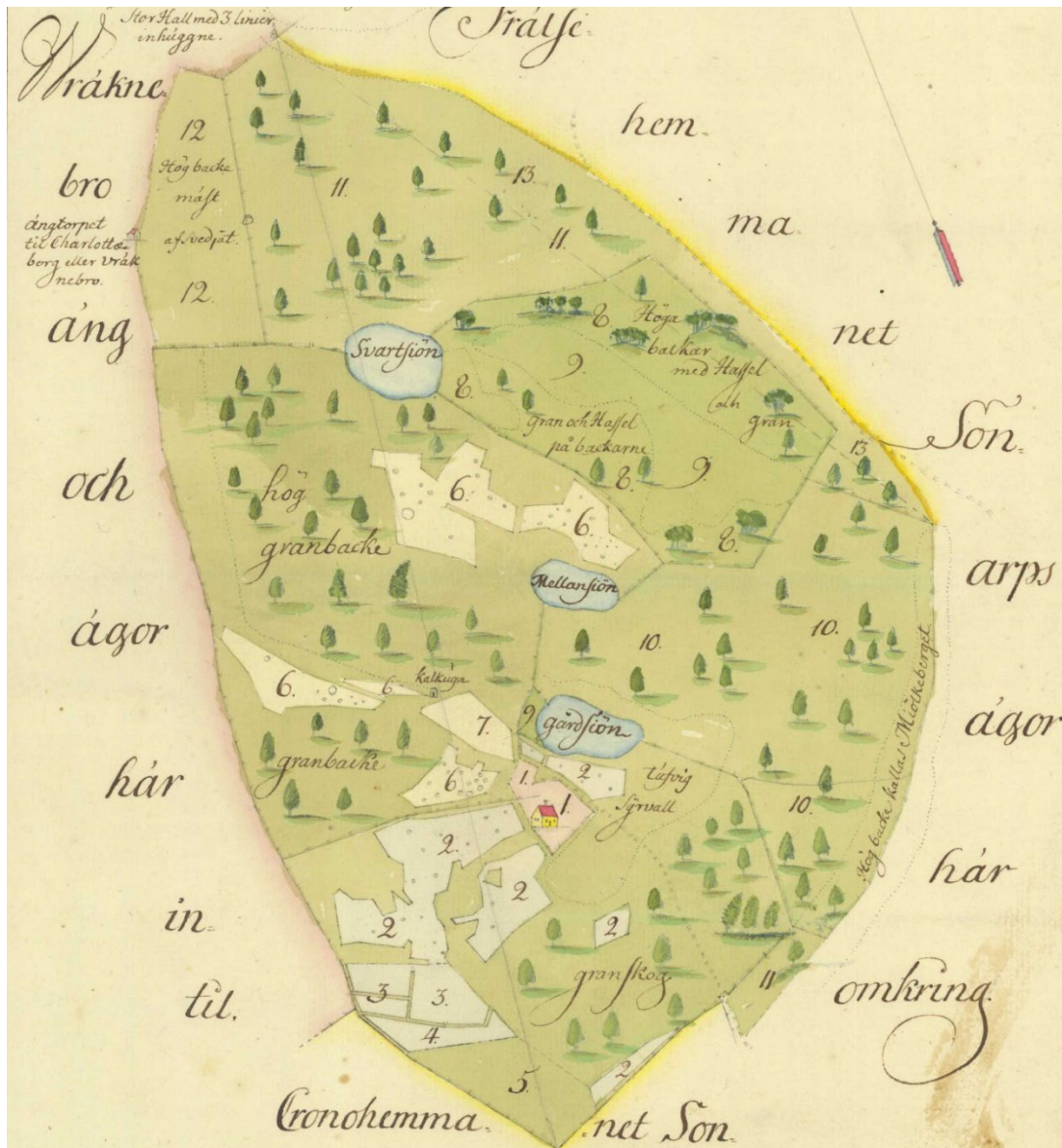
En grav i form av en treudd från tidig järnålder, belägen i reservatets södra del, utgör det äldsta spåret efter mänsklig aktivitet i området. Gårdsnamnet Staffanstorp antyder uppodling och bebyggelse redan under tidig medeltid och gården har ägts av många kända stormän genom tiderna. Staffanstorp har varit en del av Vadstena klostrets stora gårdsinnehav, den har varit kronogård och på 1746-års karta var gården omnämnd som furirboställe. Staffanstorp övergick så småningom i privat ägo och förblev så tills Motala kommun köpte fastigheten år 1967.

Förutom treudden finns det många kulturlämningar spridda i hela reservatet. Dessa utgörs bland annat av lämningarna efter torpet Backen samt bebyggelselämningar i form av tre husgrunder och två delvis raserade källare. I området finns även ett flertal röjningsrösen och stensamlingar, se figur 2. Här finns över 20 rösen och odlingsrösen, lämningar efter torpet Backen, stenar från tre husgrunder, två stensatta gropar och två delvis raserade källare.

Figur 2. Motala kommuns inventering av forn- och kulturlämningar inom Staffanstorps naturreservat.

Enligt Lantmäteriets karta från 1746 var stora delar av reservatet utmark i form av hävdade granbackar och granskog med inslag av hassel. Inägora utgjordes av norra och södra gårdet vilka inkluderade åkrar, ängar och kärrvallar, se figur 3. Längst i nordväst fanns en hög backe på vilken man bedrev svedjebruk. Väst om Hemmasjön, intill en av åkrarna stod en kalkugn, där man idag finner en hög med stenar, vilken troligtvis är resterna från kalkugnen. Strax norr om kalkugnen finns en husgrund med tillhörande jordkällare. Enligt kartan från 1746 står det nämnt att det troligtvis även funnits en vattenanläggning, en så kallad skvaltkvarn, mellan Gårdsjön (idag kallad Hemmasjön) och Mellansjön. Tyvärr förstördes den troligtvis genom den dikning som skedde på 1970-talet.

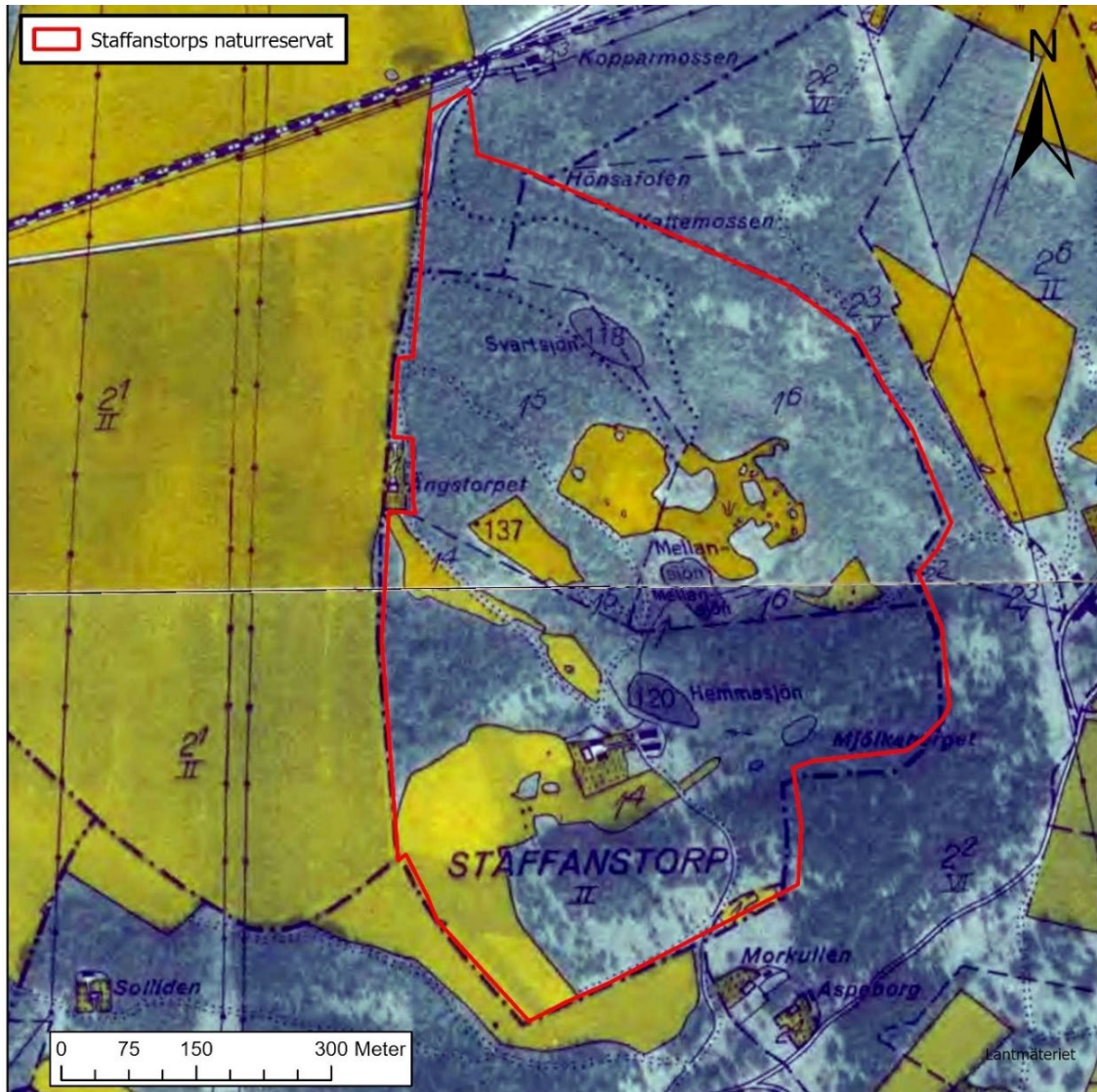
Figur 3. Ägomätning från år 1746. Stora delarna av reservatet utgjordes av hävdad granskog, gles "granbacka med hassel". Gröna områden med träd är betad utmark och de utan träd är slätter- och betesmark. De ljus gula är åkermark, på vissa åkerrösen är inritade som ringar. Den rosa marken är gårdsmiljö/tomtmark och de blåa är de tre sjöarna. På kartan står beskrivningar av marken. I centrala delen är kalkugnen inritad. © Lantmäteriet.

Häradsekonomiska kartan från åren 1868–77 visar att större delen av reservatet fortfarande utgjordes av utmarksbete på barrträdsklädd mark samman med åker och slätter på ängar och våtmarker, se figur 4. Med tiden har de gamla utmarkerna slutit sig till tätare granskog med inslag av ädellövträd och lundmiljöer. Inslaget av äldre vidkroniga ekar och gamla kjolgranar vittnar om ett mer öppet landskap. Mycket av det äldre öppna odlingslandskapet är fortfarande bevarat. På Häradskartan ser man att den väg som idag passerar genom reservatet enbart gick fram till Staffanstorps gård och fortsatte som en stig norrut.

Figur 4. Häradsekonomska kartan från åren 1868–77. Gröna områden är slåttermarker, gula är åkrar och vita är utmark. Ringar är marker dominerade av lövträd och stjärnor är dominerade av barrträd. Streckade ytor är våtmark. Observera att reservatsgränsen skiljer sig från gränserna på den historiska kartan.

Den ekonomiska kartan från 1948 visar att de tidigare trädklädda utmarkerna är mycket täta och de delar som tidigare brukats med slätter är helt igenväxta, se figur 5. Åkerytorna följer i stort utbredningen från häradsekonomska kartan, med undantag för två större åkerytor i nordöst och strax sydöst om Hemmasjön, vilka i stället ser ut att vara skogbeklädda.

Figur 5. Ekonomiska kartan från 1940-talet som har ett flygfotografi i bakgrunden. Gula ytor är åkermark. Åkern längst i nordöst ser ut att brukas som betesmark.

Innan reservatet bildades brukades marken med bete och skogsbruk. Skogsområdena har inte avverkats sedan reservatet upprättades, dock har en del vindfällen transporterats bort och skogen har sedan några år tillbaka ändrat karaktär. Stora granbarkborreangrepp, askskottsjuka och almsjuka har gjort att skogarna gått från täta grandominerade skogar med inslag av ädellövträd till lövträdsdominerade blandskogar. Skogarna är idag mer luckiga och varierade dominerad av lönn och en blandning av gran, tall, asp, björk, ek, ung ask, rönn och alm samt hassel. I norra delen av reservatet finns en gles cirka 50-åriga tallplantering som har ett stort inslag av ask och rönn. De gamla åkermarkerna har under lång tid brukats som vall och är idag öppna gräsmarker med inslag av hävdgynnad flora vilka hävdas med bete eller slåtter. Hemmasjön är sedan lång tid påverkad av utsläpp från gården Staffanstorps samt intilliggande odlingsmarker vilket den rika förekomsten på kaveldun visar på. Delar av skogen betas samman med ekhagarna och de trädklädda betesmarkerna. Området besöks flitigt både av engångsbesökare och människor som mer kontinuerligt använder området för rekreation. Även skolor och föreningar använder området i stor utsträckning.

Områdets bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Vegetation och flora

Staffanstorp har mycket höga naturvärden knutna till en lång rad olika naturtyper. Här finns både odlingslandskap med omväxlande öppna och träddäckta slätter- och betesmarker, artrika kalkgräsmarker, hävdade äldre, delvis naturaliserade åkervallar, ekhagar och hävdad fuktäng. Här finns skogsmark med buskrik och lövdominerad blandskog med inslag av örtrik grandominerad naturskog, lövsumpskogar och tre kransalgssjöar och hassellundar. Områdets topografi och historik tillsammans med den kalkrika moränen har skapat förutsättningar för en mångformig och artrik flora och flera vegetationstyper.

I reservatets nordvästra och sydöstra delar breder en buskrik lövträdsdominerad blandskog ut sig på de forna skogsbetena tillsammans med ung tall- och granskog och fläckar med äldre gran. Efter de senare årens stora granbarkborreangrepp tillsammans med almsjuka och askskottsjuka har skogarnas karaktär förändrats. Granskogarna befinner sig nu i en lövsuccesion med stor förekomst av lönn samt björk, asp, ask, tall, ek och riklig mängd hassel och andra buskar. Markskiktet är lundartad med karaktärsarter som bergslok, vårlök, underviol, sårläka, ormbär och vårärt. I skuggiga och friska delar i norr växer inslag av granskog av lågörtskaraktär med ett buskskikt av hassel. Här återfinns arter som blåsippa, svart trolldruva, stinksyska, stenbär, tibast och lungört. Orkidén tvåblad förekommer också rikligt i området enligt tidigare inventeringar. Längs brynmiljöer och stigar växer slättergynnad flora som bland annat klasefibbla (NT), gullviva och slätterblomma.

Reservatet innehåller både torra, fuktiga och bitvis kalkrika markförhållanden och ett tunt jordlager som i kombination med lång hävdkontinuitet bidrar till att det här finns en mycket varierad och artrik flora med många hävd- och slättergynnade arter. De centrala delarna av reservatet är fortfarande helt eller delvis öppna och betade. Åsen i öster utgörs av en ekhage med medelgrova ekar, varav många är spärrgreniga. På åsarna och kullarna finns en väl utvecklad torrängsflora med karaktärsarter som toppjungfrulin (VU), solvända (NT), slätterfibbla (NT) och slättergubbe (VU). I de centrala delarna, i anslutning till betesmarken, finns rena hassellundar där det bland annat växer skogskornell.

I reservatet finns tre sjöar, så kallade dödisgröpar som tillsammans med de intilliggande sumpskogarna och fuktäng uppvisar många intressanta arter. I sjöarna växer bland annat kransalgen mellansträffe. I anslutning till Mellansjön finns ett bestånd av ag. I sumpskogen i anslutning till Svartsjön och nordväst om kalkfuktängen växer äldre alar och björkar på välutvecklade sockelbildningar. Sydost om Mellansjön växer även en grupp av den för södra Sverige ovanliga arten gråal. Honungsblomster (VU) har tidigare noterats i den fuktiga sumpskogen mellan Mellansjön och Hemmasjön. Förekomsten av död ved är hög, framför allt kring Hemmasjön där ett stort antal granar och lönnar dött och trillat ner eller fäلتs.

Kryptogamflora

De varierade och kalkrika förhållandena i reservatet skapar goda förutsättningar för en rik kryptogamflora, speciellt i fuktiga och norrvända delar av skogen, i sumpskogen och kring sjöarna. Här finner man många sällsynta mossor, lavar och svampar tack vare de speciella markförhållandena och den rika tillgången till död ved i olika nedbrytningsgrad och miljöer med hög och jämn luftfuktighet. Här finns flertalet hotade arter av svampar så som flattoppad klubbsvamp (NT), slöjroksvamp (VU) och svart taggsvamp (NT). I sumpskogen intill Svartsjön är smalskaftslav (VU) funnen vilken är beroende av fuktiga granskogar eller lövskogar med hög

och jämn luftfuktighet. Mossfloran i området är rik med bland annat flera stjärnmossor. Inom reservatet, vid Mellansjön har äldre fynd av arten käppkrokmossa (N2k) gjorts, en art som omfattas av EU:s habitatdirektiv. Arten är knuten till mineralrika kärr i anslutning till källor, och trivs troligtvis kring de kalkrika och fuktiga förhållandena kring sjöarna och sumpskogarna. Dock är det oklart om arten finns kvar i reservatet, då den vid en återinvestering gjord år 2007 inte återfanns.

Ryggradslösa djur och groddjur

Reservatets stora variation av sjöar och fuktiga miljöer med god vattenkvalitet och speciella kemiska förhållanden i kombination med stor mängd död ved ger utrymme för många intressanta arter.

Den vedlevande insektsfaunan i området är rik och intressant. Inventeringar av insektsfaunan är gjorda 2001 och 2003 med fallfällor och fönsterfällor. Här återfanns många arter knutna till död ved, svampar och tickor. Det mest intressanta fyndet i Staffanstorp var kortvingen *Agaricochara latissima* (NT), vilken lever på tickor och vedlevande svampar på främst döda lövträd i fuktiga miljöer. Många av de inventerade arterna var upptagna på den nationella rödlistan framtagen år 2000, men inte på 2015 års rödlista. Några av dessa är granskenknäpparen vars larvutvecklingen sker i brunrötad ved av gran och två arter från familjen glansbaggar, *Ipidia binotata* och *Cryptarcha undata* samt större kamskenknäpparen. *I. binotata* lever under barken på främst granstubbar och lågor med klibbticka och *C. undata* lever på savflöden av främst ek. Större kamskenknäppare utvecklas i murken, oftast grova stubbar och lågor av lövträd.

I och kring sjöarna och dammen i söder finner man arter som grön mosaikslända (N2k), citronfläckad kärrtrollslända (N2k) och större vattensalamander (N2k). I Mellansjön finns det gott om små kräftdjur i släktet *daphnier* och släktet *cyclops*. I kalkkärret finner man även den starkt hotade större agatsnäcka (EN), vilken är fuktighetskrävande och helt beroende kalkrika kärr och ljusa sumpskogar med stabil hydrologi. Här finner man även spindelarten kärrtaggfoting (NT) vilken är beroende av hävdade våtmarker.

I sumpskogen mellan Mellansjön och Hemmasjön är arten liten brunbagge (NT) noterad. En art som är starkt knuten till områden med gott om död, gärna klen lövträdsved. Larvutvecklingen sker enbart i mycelrik ved i döda grenar och klena stammar av flera olika lövträd som ek, ask, säl, gråal, hägg och bok men även gran. Almsnabbvinge (NT) har noterats i skogen i nordväst och är en art helt beroende av trädet alm. Tyvärr har många av reservatets almar dött på grund av almsjukan, vilket troligtvis kommer påverka framtida förekomst av arten.

Fiskfauna

I Hemmasjön och Mellansjön finns det gott om rudor och i Mellansjön finns det även gädda.

Fågelfauna

Tack vare den stora variationen av olika livsmiljöer är fågellivet mycket rikt. Ett 50-tal arter tros häcka inom reservatet och ett flertal hotade fågelarter har noterats. I och kring sjöarna och den större dammen häckar bland annat kricka (VU), smådopping (NT) samt svarthakedopping och rörhöna. Inom reservatet finner man även arter som stare (VU), tornseglare (EN), duvhök (NT), entita (NT), grönfink (EN) och gulsparr (NT). Hackspettarna spillkråka (NT), mindre hackspett (NT) och gröngöling häckar inom området.

Däggdjursfauna

Det finns en stor stam av rådjur i Staffanstorp. Andra däggdjur som finns i området är ekorre, fälthare, grävling och räv.

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter och naturvårdsarter inom Staffanstorps naturreservat. Hotkategorier (Kat.) rödlista: NT = nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad, CR = akut hotad, DD = Kunskapsbrist, N2k = Habitatdirektivet bilaga 2. S = Skogsstyrelsens signalarter, E = Ekologisk ståndortsindikator.

ART	VETENSKPLIGT NAMN	KATEGORI	LIVSMILJÖ
MOSSOR			
Klotuffmossa	<i>Palustriella falcata</i>	S	Källkärr och bäckstränder
Käppkrokmossa	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	N2K	Mineralrika kärr i anslutning till källor
Stenporella	<i>Porella cordaeana</i>	S	Berg och träd i fuktig miljö
Stubbspretmossa	<i>Herzogiella seligeri</i>	S	Fuktig ved i sent nedbrytningsstadie
Västlig hakmossa	<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	S	Stenblock/trädrötter, hög luftfuktighet
LAVAR			
Smalskaftslav	<i>Chaenotheca gracilentia</i>	VU	Gran- och lövskog, hög luftfuktighet
SVAMPAR			
Fjällig taggsvamp s.str.	<i>Sarcodon imbricatus s.str.</i>	S	Kalkbarrskog, lång kontinuitet av gran
Flattoppad klubbsvamp	<i>Clavariadelphus truncatus</i>	NT	Äldre fuktig kalkbarrskog
Gul vaxskivling	<i>Hygrocybe chlorophana</i>	S	Skuggiga lägen med fuktigt mikroklimat
Hasselticka	<i>Dichomitus campestris</i>	S	Gamla hassellundar med döda stammar
Rödgul trumpetsvamp	<i>Craterellus lutescens</i>	S	Mykorrhiza med tall, fuktigt örtrik barrskog
Skarpt dropptaggsvamp	<i>Hydnellum peckii</i>	S	Örtrik äldre barrskog
Slöjröksvamp	<i>Lycoperdon mammiiforme</i>	VU, Å	Halvöppet, hassellund, äldre ädellövskog
Svart taggsvamp	<i>Phellodon niger</i>	NT	Kalkbarrskog, störd mark,
Svavelrisk	<i>Lactarius scrobiculatus</i>	S	Fuktig, frisk äldre granskog, kalkgynnad
Trådticka	<i>Climacocystis borealis</i>	S	Grova granar
Zontaggsvamp	<i>Hydnellum conrescens</i>	S	Örtrik äldre barrskog
FÅGLAR			
Björktrast	<i>Turdus pilaris</i>	NT	Häcker i skog, nära odlingsmark
Duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	NT	Häcker i barr-eller blandskog
Entita	<i>Poecile palustris</i>	NT	Hålträd
Gråkråka	<i>Corvus corone cornix</i>	NT	Odlingsmark
Grönfink	<i>Chloris chloris</i>	EN	Skogsbyn, buskmarker, trädgårdar
Grönsångare	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NT	Skog utan kraftig undervegetation
Gulsparr	<i>Emberiza citrinella</i>	NT	Halvöppna miljöer nära odlingsmark
Kricka	<i>Anas crecca</i>	VU	Mindre sjöar, tjärnar, kust
Mindre flugsnappare	<i>Ficedula parva</i>	N2k	Ogallrad skog nära fuktig mark
Mindre hackspett	<i>Dryobates minor</i>	NT	Löv- och blandskog, äldre lövträd
Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	NT	Löv- och blandskog med äldre lövträd
Rödvingetrast	<i>Turdus iliacus</i>	NT	Häcker i skogsmark, gärna odikade
Rörsångare	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	NT	Häcker i bladvass

Smådopping	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	NT	Häckar i fiskfria småvatten
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	N2k	Barr- och blandskog, grova träd, död ved
Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU	Odlingsmark
Svarthakedopping	<i>Podiceps auritus</i>	N2k	Häckar i fiskfria småvatten
Svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NT	Löv- och blandskog, grova gamla träd
Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	NT	Bladvassbälten, buskrika sumpmark
Tornseglare	<i>Apus apus</i>	EN	Hålhäckande
Trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	N2k	Torr öppen skogsmark
Törnskata	<i>Lanius collurio</i>	N2k	Odlingslandskap
KÄRLVÄXTER			
Bergjohannesört	<i>Hypericum montanum</i>	NT	Kalkgynnad, torr, varm, stenig mark
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	S	Kalkhaltig mark
Granbräken	<i>Dryopteris cristata</i>	S	Kalkrik fuktäng och skog
Gräsull	<i>Eriophorum latifolium</i>	S	Kalkrik fuktäng och myrmark
Hartmansstarr	<i>Carex hartmaniorum</i>	VU	Fuktängar, kärrkanter, hävdad mark
Honungsblomster	<i>Herminium monorchis</i>	VU	Kalkfuktängar, rikkärr
Jordtistel	<i>Cirsium acaule</i>	NT	Kalkrika naturbetesmarker
Klasefibbla	<i>Crepis praemorsa</i>	NT	Välhävdad betes/hagmark
Korndådra	<i>Neslia paniculata</i>	EN	Lerig, kalkrik jord, störd mark
Kärrbräken	<i>Thelypteris palustris</i>	E	Kalkrik fuktäng och myrmark
Solvända	<i>Helianthemum nummularium</i>	NT	Välhävdad betes/hagmark
Skogsknipprot	<i>Epipactis helleborine</i>	S	Barr- och blandskog
Slätterfibbla	<i>Hypochaeris maculata</i>	NT	Välhävdad betes/hagmark
Slättergubbe	<i>Arnica montana</i>	N2k	Välhävdad betes/hagmark
Sommarfibbla	<i>Leontodon hispidus</i>	NT	Välhävdad betes/hagmark
Svart trolldruva	<i>Actaea spicata</i>	S	Lövskog, rik granskog
Sårläka	<i>Sanicula europaea</i>	S	Kalkbarrskog, skuggig lövskog, örtrik
Tibast	<i>Daphne mezereum</i>	S	Mullrik, frisk/fuktig barr/lövskog
Toppjungfrulin	<i>Polygala comosa</i>	VU	Välhävdad betes/hagmark
Underviol	<i>Viola mirabilis</i>	S	Lundmiljö, kalkhaltig mark
Vippärt	<i>Lathyrus niger</i>	NT	Glesa lundar, kalkbarrskogar
Vårärt	<i>Lathyrus vernus</i>	S	Kalkgynnad, mullrik, lundartad vegetation
Vättersos	<i>Lathraea squamaria</i>	S	Lövskog
RYGGGRADSLÖSA DJUR			
Almsnabbinge	<i>Satyrium w-album</i>	NT	Skogsalm
Citronfläckad kärrtrollslända	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	N2k	Sjöar, dammar, svagt rinnande vatten
Grön mosaikslända	<i>Aeshna viridis</i>	N2k	Vatten med vattenaloe
Kärntagfoting	<i>Zora armillata</i>	NT	Våtmarker, främst kärr
Liten brunbagge	<i>Orchesia minor</i>	NT	Riklig mängd död lövved
	<i>Agaricochara latissima</i>	NT	Vedsvampar
MOLLUSKFAUNA			
Större agatsnäcka	<i>Cochlicopa nitens</i>	EN	Kalkrika sumpskogar och kalkkärr

GROD- OCH KRÅLDJUR			
Större vattensalamander	<i>Triturus cristatus</i>	N2k	Småvatten och äldre skog
Vanlig groda	<i>Rana temporaria</i>	N2k	Reproduktion i fisk- och kräftfria småvatten
Åkergroda	<i>Rana arvalis</i>	N2k	Reproduktion i fisk- och kräftfria småvatten

Geologiska bevarandevärden

Naturreservatets stora variation i topologi, markfuktighet och jordarter bidrar till att så många olika naturtyper och livsmiljöer med tillhörande artmångfald existerar på en så begränsad yta.

Reservatet är beläget på de sedimentära bergarter som överlagrar det cirka två miljarder år gamla graniturberget. Dessa sedimentära bergarter tillhör lagerserier som avsattes under tidsepokerna kambrium, ordovicium och silur, för cirka 450–500 miljoner år sedan. Lagerserierna utgörs av sandsten, ler- och alunskiffer samt överst kalksten. De sedimentära lagrens mäktighet uppgår till cirka 120 meter. Kalkstenarna är av två typer, röd och grå ortocerkalksten, beroende på den kemiska miljön vid bildningstillfället.

Kalkstenen har tidigare bland annat utnyttjats till murbruk och bränts i en kalkugn inom området, se figur 3. Kalkstenen i området förekommer i lösa skällor som släpats med inlandsisen och sedan bakats in i omgivande morän. Denna typ av kalkstensskällor är mycket vanliga i terrängen närmast söder och öster om Motala. I övriga delar av landet är skällor av denna typ i lösa jordlager ovanliga geologiska objekt. De gamla brytningsplatserna för kalksten inom naturreservatet är av intresse både ur geovetenskaplig och kulturhistorisk synvinkel.

De lösa avlagringarna, jordtäcket, består till största delen av kalkhaltig moränlera. Jorddjupet varierar från att vara relativt tunt till mer ansenligt djup i de lägre delarna av reservatet. Det stora kalkinnehållet medför att jordmånen i hela reservatet är brunjord.

Topografin i området är dramatisk. Till större delen består området av två moränåsar i nord-sydostlig riktning. I söder och norr finns åsar i öst-västlig riktning. De öst-västliga åsarna anses vara ändmoräner medan de nord-sydliga är drumliner. Åschrönen har utsatts för svallning och har ett ytlager som till stor del är vittrat till en mjölig och tät massa. En del platåer och kullar har bildats i anslutning till området.

Staffanstorpsområdet ingår i den mellansvenska israndszonen som bildades under perioden yngre dryas då den stora landisen tillväxte söderut, alternativt låg stilla under längre tid. Under eller strax efter denna period bildades Staffanstorps tre sjöar. De är så kallade dödisgröpar som bildats av att större isblock avsmält senare än själva isbrämet.

Kulturhistoriska lämningar

Inom reservatet är endast en fornlämning registrerad i Kulturmiljöregistret Fornsök. Denna utgörs av en järnåldersgrav i form av en stensättning, en så kallad treudd (RAÄ-nr Vinnerstad 34:1), se figur 2. Inom Staffanstorp finns dock många lämningar efter mänsklig aktivitet. Motala kommun genomförde år 2017 en inventering av forn- och kulturlämningar inom reservatet och fann flertalet lämningar spridda över hela reservatet.

Nordväst om Hemmasjön finns troliga rester av en kalkugn och strax norr därom finns två husgrunder och en jordkällare. I det tidigare vattendraget mellan Hemmasjön och Mellansjön finns sannolikt resterna av en vattenanläggning, en så kallad skvaltkvarn. Lantmätaren har på kartan från 1746 givit rådet att ”*liten skvaltekvarn eller annat vattenvärk kunde inrättas i*

bäcken [...]”. Om där funnits en skvaltkvarn förstördes den genom den dikning som genomfördes på 1970-talet. En tredje husgrund utgörs av en torplämning från torpet Backen, längs utfartsvägen mot söder På häradskartan från 1878 är huset markerat som backstuga utefter vägen och på 1905-års karta är området benämnt som Backen. I området kring torplämningen finns även en husgrundskant med jordkällare och en rasad källa. Andra kulturlämningar är de många odlingsrösen som vittnar om forna tiders odlingsmöda samt 1800-talets mäktiga stengärdesgårdar som inramar bland annat odlingsmarkerna i väster och delar av det centrala området.

Intressen för friluftslivet

Reservatet är beläget i ett naturhistoriskt rikt område i ett spännande landskap som inbjuder till och har ett värde för rekreation. Miljön i reservatet är varierat och delvis kuperat med höga åsar, plataer och dalgångar. Här växer lummiga buskrika lövdominerade blandskogar, örtrik granskog, fuktiga sumpskogar kring små sjöar, öppna och trädklädda betesmarker och slåtterängar med gärdesgårdar. Reservatet är tätortsnära och tillgängligt. Mitt emot Staffanstorp, i anslutning till vägen som går genom reservatet finns en stor parkering, med informationsskyltar, sittbänkar och grillplats. Intill parkeringen står en stor lada med bänkar, bord och information, kartor och fotografier om äldre tiders brukande på gården och inom reservatet. Intill ladan finns en tillgänglighetsanpassad toalett.

Inom reservatet finns ett omfattande stignät, med många övergångar, stättor och grindar. Huvudstignätet utgörs idag av tre väl markerade slingor, en röd på 1,9 km, en gul på 1,3 km och en blå på 0,7 km. Centralt i reservatet finns en större grönyta på vilken bänkar, bord och grillplats står och utnyttjas flitigt av skolklasser och allmänheten. I Hemmasjön ligger även en liten brygga.

Natura 2000

Områdestyp, bevarandeplan och Natura 2000-bestämmelser

Reservatets areal på 43,4 hektar ingår helt i Natura 2000-området Staffanstorp (SE0230084) vilket är ett SAC-område enligt Art- och habitatdirektivet. Natura 2000-området är regeringsgodkänt.

För Natura 2000-området gäller parallellt med naturreservatet särskilda bestämmelser enligt miljöbalken. Dessa beskrivs mer ingående i Natura 2000-områdets så kallade bevarandeplan, som utgör ett eget dokument vid sidan om denna skötselplan och reservatets beslutsdokument. I bevarandeplanen (Staffanstorp SE0230084, fastställd 2018-12-19) finns bevarandemål, beskrivningar och hotbilder mot de ingående naturtyperna. Skötselplanen har synkroniserats med vad som anges i bevarandeplanen.

För att inte skada ett Natura 2000-områdes bevarandevärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området, vilket regleras genom Miljöbalken. Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett Natura 2000-område bör man alltid samråda med Länsstyrelsen innan åtgärder påbörjas.

Naturtyper som ska bevaras inom Natura 2000

Tabell 2. Ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet inom Natura 2000-området Staffanstorp. Utbredningen av Natura 2000-området redovisas på Bilaga 1 (sist i dokumentet).

Uttekade naturtyper	Regeringsgodkänd areal (ha)	Reell areal naturtyp (ha)	Målareal (ha)
3140 Kransalgssjöar	1,0	1,0	1,0
6210 Kalkgräsmarker	0,8	0,8	1,0
6410 Fuktängar	0,8	0,8	1,0
9020 *Nordlig ädellövskog	6,0	6,0	5,5
9050 Näringsrik granskog	6,0	6,0	5,3
9070 Trädklädd betesmark	13,1	13,1	14,5
9080 *Lövsumpskog	1,4	1,4	3,7
1166 Större vattensalamander <i>Triturus cristatus</i>	X		
1393 Käppkrokmossa, <i>Drepanocladus vericosus</i>	X		

Senaste årens granbarkborreangrepp, almsjuka och askskottssjuka har förändrat artsammansättningen på skogarna och naturtyperna Nordlig ädellövskog och Näringsrik granskog är i sen tidig successionsfas, och kan eventuellt behöva ses över. Över 14,2 hektar är inte klassade som någon naturtyp enligt art- och habitatdirektivet. Dessa består av till största del av trädklädda miljöer, yngre tallskog och hävdade äldre vallar och som ännu inte når upp till kraven för någon naturtyp. Länsstyrelsen avser att dessa områden ska skötas så att de på sikt når upp till kraven för naturtyperna ovan. Länsstyrelsen avser efter det att justera uppgifterna om förekommande naturtyper till regeringen när tillfälle ges.

Källuppgifter

Dabolins, A. & Thunell, M. (2023). Inventering och kartläggning av större vattensalamander, Motala kommun 2022–2023 Calluna AB.

Gezelius, L. & Myrhede, G. (2002). Inventering av kransalger i sjöarna i Staffanstorp. Muntlig uppgift

Göransson, A. (1970). Vegetationsundersökning i Staffanstorpsområdet i Motala, Växtbiologiska institutionen, Uppsala universitet

Johansson, H.G. (1976). Jordartskartan med beskrivning Linköping NV

Jonas, R. (2020). Landmolluskfauna i rikkärr, Motala kommun 2020, Inventering av några intressanta lokaler

Lantmäteriet Historiska kartor

Länsstyrelsen Östergötland (1983). Natur Kultur – Miljöer i Östergötland

Odelberg, E. (1971). Det hände i Motala 1

Odelberg, E. (1975). Staffanstorp, Motalabygd årgång 1975, Motala Musei- och Hembygdsförening

Platenskolan (2001). Vattenanalys i Mellansjön, Staffanstorp

Riksantikvarieämbetet (2023). Karttjänsten Fornsök

SGU (1977). Berggrundskartan Linköping NV Skala 1:50000

SGU Berggrundsdatan (2023)

SLU Artdatabanken (2023). Webbtjänsten Artportalen

Wikman, H. Bruun, Å. & Dahlman, B. (1980). Beskrivning till berggrundskartan Linköping NV

Öster, J. (1953). Från forntid till nutid

PLANDEL

Syfte med naturreservatet

Syftet med Staffanstorps naturreservat är att bevara biologisk mångfald och att bevara och återskapa värdefulla naturmiljöer. Områdets varierade och kulturpräglade natur med lövdominerade blandskogar med inslag av örtrik granskog, ädellövskog, ekhagar, slåtter- och betesmarker, kransalgssjöar, sumpskogar och fuktäng med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Områdets värdefulla vegetation, flora och intressanta geologi och limnologi ska skyddas och förstärkas. Syftet med naturreservatet är även att utpekade livsmiljöer och arter enligt Natura 2000 ska uppnå eller bibehålla ett gynnsamt tillstånd. Området har stor betydelse för friluftslivet som ska tillvaratas och utvecklas inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald.

Syftet ska nås genom att naturreservatets skogar undantas från skogsbruk och andra skadliga åtgärder och utvecklas genom naturliga processer i kombination med naturvårdande skötselåtgärder samt hävd genom bete och/eller slåtter av naturreservatets hävdberoende naturtyper. Syftet ska även nås genom att samtliga vattenmiljöer hålls fria från fisk genom reduktionsfiske. Åtgärder för att återställa områdets hydrologi och åtgärder för hotade arter på öppna gräsmarker kan bli aktuella. Kulturhistoriska värden sköts och tillgängliggörs. Åtgärder för att skapa luckighet och död ved på trädklädda marker och i skog samt brand och brandefterliknande åtgärder kan bli aktuella. Omvälvande störningar i form av bland annat insektsangrepp kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv genom anläggningar och information som inbjuder till, och underlättar besök i området.

Disposition och skötsel av mark och vattenmiljöer

Naturvärdena i Staffanstorp ska utvecklas främst genom fortsatt hävd av de öppna markerna, ekhagar och delar av skogen och att i huvudsak naturlig dynamik får råda i områdets skogsmiljöer. I skogens brynmiljöer ska det försiktigt öppnas upp kring ljusgynnade äldre ekar och äldre hassel från konkurrerande kringväxande träd och buskar. På så sätt kan områdets gamla träd och buskar få goda livsbetingelser samtidigt som en mosaikartad och luckig lövskog bevaras. Att bevara och restaurera områdets stora mångfald av biotoper med öppna gräsmarker, trädklädd betesmark och skogsmosaiker med gott om gläntor och bryn kommer gynna områdets arter.

Ingen ved ska föras ut ur reservatet vid åtgärder utan lämnas som död ved.

Åtgärder för att återställa områdets hydrologi kan bli aktuella.

Kulturhistoriska lämningar i reservatet ska skötas på ett sådant sätt att lämningarna bevaras. I den händelse okända fornlämningar eller kulturlämningar påträffas ska skydd och hänsyn till dessa tillgodose, samt anmälan till Länsstyrelsens enhet för kulturmiljö göras.

I naturreservatet kan riktade åtgärder bli aktuella för att minska generationsglappet bland träd, öka mångfalden av hotade arter och åtgärder för att skapa död ved. Riktade åtgärder omfattar exempelvis samling av frön och sådd från hävdgynnad flora, småskalig markstörning, anläggning av mindre sandbäddar, uppsättning av mulmholkar och hamling, ringbarkning och veteranisering av träd. Åtgärder för att skapa död ved eller veteranisering är positivt förutsatt träden inte skuggar markfloran eller tränger äldre solkrävande träd.

Vid behov kan naturvårdsinriktade huggningar genomföras för att gynna solkrävande flora och skapa öppna och halvöppna miljöer.

Naturvårdsbränning och/eller brandefterliknande åtgärder så som mindre markstörning eller skadande av yngre tallar med syfte att de ska överleva samt främja föryngring av tall, i talldominerade områden.

Om stora skador orsakade av den åttatandade barkborren uppkommer på granskogen, och detta riskerar att missgynna naturreservatets syften kopplade till granskog eller skog med hög luftfuktighet, kan angripna granar skiljas från rot och barkas.

Skulle invasiva eller andra, för reservatet, främmande arter bli ett problem sett utifrån naturreservatets syfte kan detta hanteras och bekämpas på lämpligt sätt utifrån rådande kunskapsläge och erfarenheter.

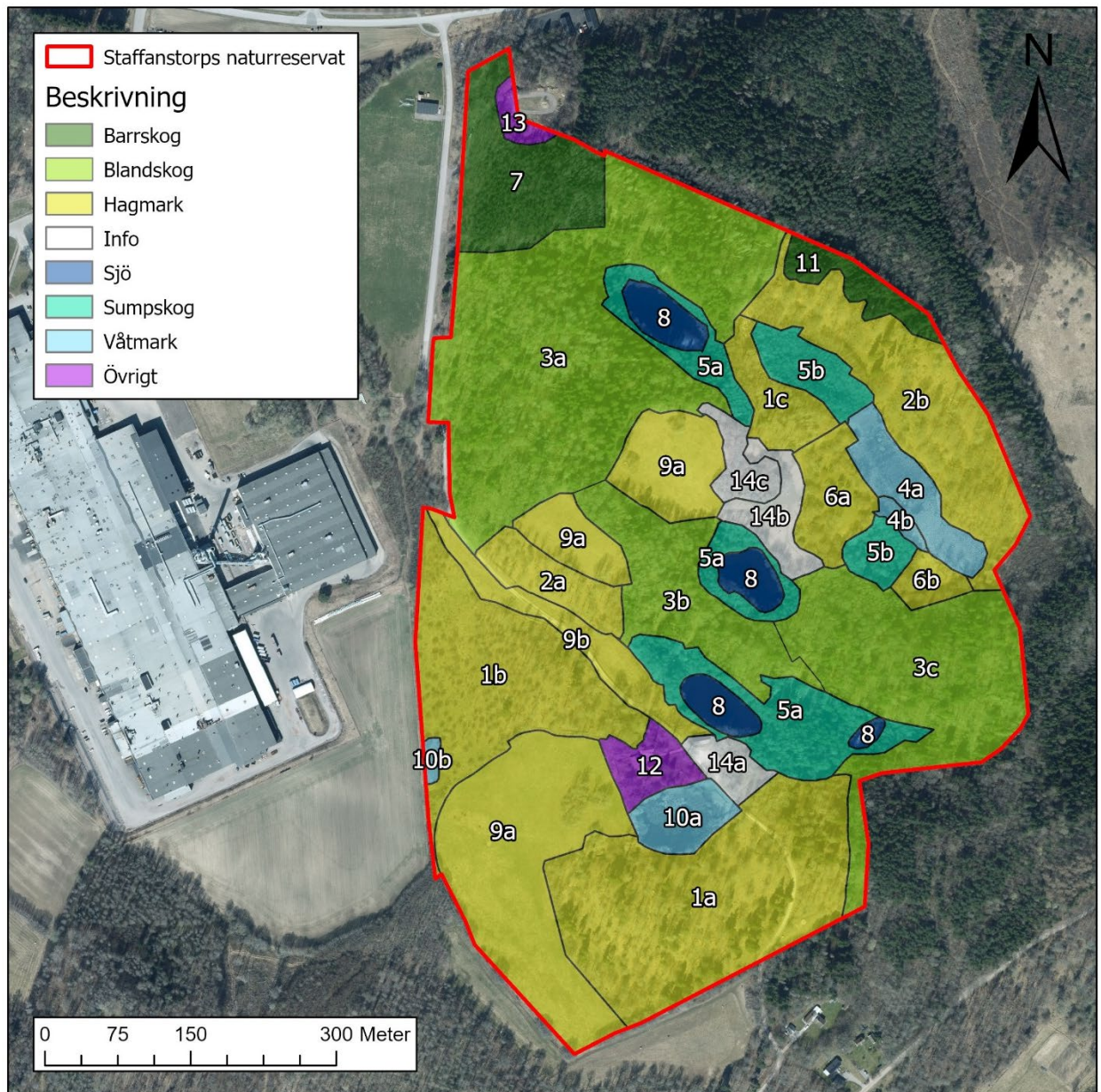
Befintliga vägar och stigar som berörs av naturreservatet får underhållas. Träd som faller från naturreservatet över vägområde får kapas och läggas inom naturreservatsområdet. Träd som riskerar att falla från naturreservatet, över vägarna, stigarna eller byggnader, får efter avstämning med förvaltaren fällas och placeras inom naturreservatet.

Se vidare under respektive skötselområde.

Skötselområden

Reservatet är indelat i 14 skötselområden;

1. Trädklädd betesmark
2. Ekhagar
3. Lövdominerad blandskog och skogsbete
4. Kalkfuktäng
5. Bland- och lövsumpskog
6. Artrik kalkgräsmark
7. Yngre (ca 50-årig) talldominerad blandskog
8. Sjöar och småvatten
9. Hävdade gräsmark på äldre åker och vall
10. Damm
11. Betad granskog
12. Gårdsmiljö och trädgård
13. Trädkyrkogård och del av kommunens faunadepå
14. Rekreativmiljöer och anordningar för friluftsliv

Figur 6. Karta över skötselområdena i Staffanstorps naturreservat.

Skötselområde 1, Trädklädd betesmark

Areal: 8,7 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Trädklädd betesmark 9070 – 5,8 hektar

Målnaturtyp: Trädklädd betesmark 9070 – 8,7 hektar

Figur 7. Ett av de få öppna gräsytor i skötselområdet 1a, väst om vägen. Här ser man en av de något yngre och vidkroniga ekarna.

Beskrivning

Området utgörs av trädklädda betesmarker med ett delvis välutvecklat buskskikt. Här växer en blandning av löv- och barrträd med ek, gran, lönn, björk, asp, tall, ask, rönn med inslag av körsbär, alm och sälg. Lövträden har högväxta och raka kronor och många av ekarna är spärrgreniga, speciellt längs sydvända bryn. Delområde 1c har tidigare varit bevuxen med gran, men efter omfattande granbarkborreangrepp har träden fällts och avbarkats. Trädskiktet här är idag mer öppet. I de västra delområdena, i 1a och 1b är stora delar igenväxt med hassel- och lövsly. Buskskiktet är även mycket tätt, dominerat av ung hassel, nypon, slån, björnbär, hagtorn med inslag av äldre hassel, skogstry och druvfläder. I öppna delar finns inslag av hävdgynnad flora med arter som brudbröd, åkervädd, stor blåklocka, ärenpris, gullviva (F), kärringtand och smultron. Här har även den rödlistade svampen slöjroksvamp (VU) noterats, vilken växer i varma och halvöppna ädellövskogar eller hassellundar med lång kontinuitet. Kanadensiskt gullris växer spritt i 1a-b. Buskskiktet i områdena öst om vägen är glesare och dominerat av hassel med inslag av enstaka slån, hagtorn och rosbuskar. I östra delen av 1a är vegetationen gles, med bar, delvis mossklädd mark, inslag av ormbunkar samt täta uppslag av lövsly. Marken betas idag av både får och nötkreatur.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla naturvärden knutna till hävdade öppna och halvöppna trädklädda betesmarker med riklig förekomst av grova lövträd, spärrgreniga ekar, blommande och bärande buskar, hassel och solkrävande flora. Här finns inslag av äldre

kjolgran, men lövträd dominerar trädskiktet. Naturbetesmarkerna är artrika, hävdade, med karaktäristiska hävdgynnade arter och många skyddskrävande och rödlistade arter typiska och karaktäristiska för naturtypen.

Figur 8. Översikt över slänt mot väst i skötselområde 1b som är kraftigt igenväxt.

Skötselåtgärder

Initial skötsel:

- Røj bort igenväxningsvegetation, främst i 1b.
 - Spara enstaka bärande buskar och äldre hasselbuketter.
 - Större mängder röjningsrester bör samlas ihop och läggas i skötselområde 13 alternativt eldas upp för att minska fortsatta uppslag och underlätta hävd.
 - Røj kring fornlämningar och stengärdesgårdar. Röjningsrester får inte ligga på fornlämningarna och eldning får ej utföras på eller kring fornlämningarna.
- Frihugg vidkroniga ekar. Störst behov finns i södra och östra kanten av 1a och 1c.
- Öka betetrycket som ett sätt att hålla nere täta uppslag av sly och årsskott, speciellt i samband med slyrøjning. Marken kan betas av både får och nötkreatur under vår och försommar, några år framåt. På lång sikt bör betetrycket anpassas för att gynna hävdberoende flora som missgynnas av ett hårt fårbeta och bete på våren.

Återkommande skötsel:

- Marken ska skötas med återkommande hävd genom bete och/eller slåtter.
- Vid behov, røj bort igenväxningsvegetation och ung hassel i hela skötselområdet.
- Vid behov, røj igenväxningsvegetation kring fornlämningarna, stengärdesgårdar och på fornåkern (1a) samt håll efter stigar, leder och stängsel.
- Bekämpa kanadensiskt gullris som växer spritt i 1a-b på bekostnad av den inhemska floran.

Skötselområde 2, Ekhagar

Areal: 3,6 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Trädklädd betesmark 9070 – 3,6 hektar

Målnaturtyp: Trädklädd betesmark 9070 – 3,6 hektar

Figur 9. Översikt över en av de få öppna gläntorna i ekhagen i delområde 2b.

Beskrivning

Området utgörs av två halvöppna ekhagar som sträcker sig längs sydvästvända sluttningar. Här växer ett stort antal spärrgreniga ekar. Delområde 2a domineras av spärrgrenig ek med inslag av högstammig, något yngre ek och äldre ask, varav många har dött av askskottsjukan. Buskskiktet är glest med enstaka hasselbuketter, hagtorn och rosbuskar. På marken växer främst smalbladigt gräs med inslag av buskviol, bockrot, gökärt, smultron och lundstarr. I delområde 2b är träd- och buskskiktet mer varierat, med både öppna och slutna partier. Här växer grövre ekar tätt tillsammans med högstammig ek, lind, asp, rönn, apel och körsbär. Buskskiktet är tätt, med både unga och äldre hasselbuketter, slån och hagtorn samt täta uppslag av lövsly och slån. Floran är med fläckvis mycket rik med rikligt antal hävdgynnade arter så som klasefibbla (NT), sommarfibbla (NT), slåttergubbe (VU), jungfrulin, solvända (NT), blåsuga och darrgräs. Historiskt har markerna nyttjats som slåtteräng och i senare tid som betesmark. Idag betas marken av får och många örter är tryckta mot marken och småväxta. En mindre yta i nordöstra delområdet har längre tillbaka brukats som åkermark, på vilken det finns flera odlingsrösen. I sydöstra delområdet ligger flertalet stenrösen, odlingsrösen och vad som troligtvis är rester en kalkugn.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla och utveckla naturvärden knutna till hävdade öppna och halvöppna ekhagar. Trädskiktet domineras av gamla, vidkroniga ekar med inslag av andra lövträd, äldre hasselbuketter och blommande och bärande buskar. Marken är artrik med

karaktäristiska hävdgynnade arter och många skyddskrävande och rödlistade arter typiska och karaktäristiska för naturtypen.

Skötselåtgärder

Initial skötsel:

- Frihugg grovgreniga och vidkroniga ekar, samt enstaka efterträdare till dessa.
 - Gamla ekar som står in i varandras kronor och vuxit upp tillsammans kan sparas.
 - Trädstammar från fällda träd kan lämnas kvar på ytor utan värdefull kärlväxtflora, men bör begränsas i antal. Lämpliga platser finns längs den nordöstra kanten av området. Stora mängder avverkningsrester och grenar från fällda träd bör läggas i skötselområde 13, för att inte skugga marken på bekostnad av solkrävande flora.
- Røj bort igenväxningsvegetation och yngre hasselbuketter.
 - Störst behov finns kring ekar, i gläntor, bryn och sydvända slänter i 2b.
 - Spara mindre sammanhållna grupper med äldre hassel gärna i nordöstligt läge och intill kanten av lövsumpskogen längst i sydvästra kanten av 2b.
- Fäll ett mindre antal lövträd, däribland ek för att öka ljusinsläppet och då öka vitaliteten och förlänga livslängden på de äldre ekarna. Om lämpligt kan även vissa yngre ekar veteraniseras. Gäller främst yngre ek i 2a och lind och andra lövträd i 2b.
- Hugg all yngre gran i området. Spara äldre kjolgranar om dessa inte tränger äldre ek eller växer på mark med artrik flora.

Återkommande skötsel:

- Marken ska skötas med återkommande hävd genom bete och/eller slåtter. Sent bete eller hävd som efterliknar sent bete som betesuppehåll eller slåtter med efterbete är positivt för marker med hävd och slåttergynnad flora.
- Vid behov, røj igenväxningsvegetation.
 - Begränsa yngre gran och lönn i skötselområdet genom att röja bort dessa. Ett mindre inslag av dessa trädslag kan tillåtas i delar där de inte påverkar värdefulla lövträd eller floran negativt.
- Vid behov, røj kring fornlämningar och håll efter stigar, leder och stängsel.

Skötselområde 3, Lövdominerad blandskog och skogsbete

Areal: 13,2 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Nordlig ädellövskog 9020 – 5,4 hektar, Näringsrik granskog 9050 – 5,3 hektar, Trädklädd betesmark 9070 – 1,6 hektar, Lövsumpskog 9080 – 0,3 hektar, Obestämd skog, obestämd natura/icke-natura 9000 – 0,54 hektar

Målnaturtyp: Nordlig ädellövskog 9020 – 5,4 hektar, Näringsrik granskog 9050 – 5,7 hektar, Trädklädd betesmark 9070 – 2,1 hektar

Foto 10. I stora delar av skötselområdet, främst i norr är inslaget av hassel och unga lövträd bitvis mycket tätt vilket ger en lummig och lundartad skog.

Beskrivning

Området utgörs av lövdominerad blandskog där de centrala delarna betas. Skogen är varierad med inslag av både tät ung lövskog, öppna gläntor, skuggiga hassellundar och rena granpartier. Lönn, asp, björk, ek, ask och gran dominerar med inslag av tall, körsbär samt ung ask, alm, lönn och rönn. Senaste årens granbarkborreangrepp, almsjuka och askskottsjuka har gjort att skogarna förändrats till en mer homogen lövträdsdominerad blandskog. Majoriteten av träden är högstammiga och förekomsten av mycket gamla träd är generellt låg. Det finns kvar spridda inslag av spärrgrenig äldre gran och ask. I sydöst finns inslag av storvuxna äldre oxel och längs brynmiljöerna, centralt i reservatet växer ett flertal spärrgreniga ekar.

Det största sammanhängande området med gran finns i sydöstra delen av delområde 3a på vilket det även står ett flertal äldre odlingsrösen. Längs skogsbryn och stigar i sydöst växer både spärrgreniga ekar och den slättergynnade arten klasefibbla (NT), vilket tillsammans tyder på att marken har varit mer öppen. I nordöstra delen av 3a är stora delar av granskogen helt borta och domineras nu av främst glest ställd tall, asp och björk med täta uppslag av yngre lövträd och buskar. Buskskiktet är delvis tätt med ung hassel och inslag av hagtorn och skogstry. Fältskiktet är varierat med lundartad flora med blåsippa, sårläka, underviol, lungört och trolldruva. I bryn och i gläntor växer inslag av hävdgynnad flora. I stora delar av 3b växer hassel mycket tätt och marken är skuggig med stora ytor barmark, mindre fläckar av smalbladigt gräs och ormbunkar.

Inom skötselområdet finns stor mängd död ved av främst gran, ask, alm och lönn. I 3b och delar av 3a betas marken av får.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till en varierad lövdominerad blandskog i tidig och sen lövsuccesion. Förekomsten av äldre lövträd är hög med inslag av äldre tall och gran. Skogen är flerskiktad, luckig och har en varierad åldersstruktur, med gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare. I skuggiga nordsluttningar växer täta fuktiga granskogar och i brynmiljöer växer vidkroniga ekar fria från andra träd och buskar. Här finns både partier med täta hassellundar och öppna varma bryn med glest träd- och buskskikt. Mängden gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier är stor. Delar av skötselområdet sköts som skogsbete där arealen betad skog kan variera.

Figur 11. I kanten av skötselområde 3a mot betad mark löper en lång stengärdesgård längs vilken det även växer ett flertal vidkroniga ekar och längs stigen och öppna gläntor växer slättergynnad flora.

Skötselåtgärder

Initial skötsel:

- Frihugg vidkroniga ekar, samt enstaka efterträdare till dessa. Gäller främst ekar i brynmiljöerna i nordöstra kanten av 3a och södra till östra kanten av 3b.
- Öppna upp brynmiljöer mot vägar och stigar, intill skötselområdena 2a-b och 9b.
- Røj bort igenväxningsvegetation kring stengärdesgårdar, odlingsrösen och fornlämningar i kanterna till öppna områden.
- Diket som leder vatten mellan Hemmasjön och Mellansjön behöver rensas eller på annat sätt åtgärdas så att vatten lättare rinner till Mellansjön och vidare till fuktängen i norr.

Återkommande skötsel:

- Vid behov kan naturvårdsinriktade huggningar genomföra för att gynna värdefulla trädslag. En mosaikartad och luckig struktur eftersträvas. Död ved skapas vid åtgärderna.
- Vid behov, røj kring fornlämningar.

Skötselområde 4, Kalkfuktäng

Areal: 0,95 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Fuktängar 6410 – 0,75 hektar

Målnaturtyp: Fuktängar 6410 – 0,95 hektar

Figur 12. Översikt över skötselområdet, med lövsumpskog och ekhagens söderslänt i bakgrunden.

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av en kalkfuktäng i en av reservatets många dödisgröpar. Större delen av kalkfuktängen är tuvig och bevuxen med olika starrarter där vasstarr dominerar. Här växer även ältranunkel, kråklöver, videört och mindre partier med ag. På fuktängen växer uppslag av videbuskar/säl och enstaka ung al. Kalkfuktängen har historiskt brukats som slåttermark och bär även sentida spår av diken längs kortsidorna. Skötselområdet hyser en rik blötdjursfauna med många speciella arter. I och i anslutning till fuktängen finner man rikliga förekomster av den starkt hotade arten större agatsnäcka (EN). Det är en fuktighetskrävande art helt beroende kalkrika kärr och ljusa sumpskogar med stabil hydrologi. Störst antal finner man längs den sydvästra delen, där marken är tuvig med uppslag av videbuskar och ung al. Arten är enbart känd på två andra platser i Östergötland, vilket gör Staffanstorps naturreservatet till en mycket viktig lokal för arten. Skötseln av kalkfuktängen anpassas på de ytor där större agatsnäcka förekommer mer rikligt. I kalkfuktängen finner man även spindelarten kärrtaggfoting (NT). Fuktängen ingår idag i en större betesfälla som betas främst av får. Skötselområde 4b är ungefärligt avgränsad och kan ändras, beroende på förekomst av större agatsnäcka inom hela området.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötseln ska bibehålla och utveckla värden knutna till öppna och hävdade kalkfuktängar med inslag av mer igenväxta och extensivt hävdad mark. Stor del av naturtypen präglas av regelbunden hävd där marken hålls fri från igenväxande vegetation och inträngande buskar. Delar av fuktängen i sydväst har mer tuvig mark och ett högre inslag av klena videsnår och små buskar. Större agatsnäcka och andra arter knutna till fuktängar, kärr och gles sumpskog ska fortleva på lång sikt och helst öka i sin utbredning eller populationsstorlek. Hydrologi och

näringsstillgången är naturlig och markförhållandena i sydväst är ostörda, utan trampskador. Skötselområdet som hyser täta förekomster av större agatsnäcka sköts med anpassad hävd.

Figur 13. Större agatsnäcka är en landlevande snäcka med ett upp till 7,5 mm lång halvgenomskinlig och glänsande mörkbrunt skal. Själva kroppen är svart och mörkare än andra snäckor i samma släkte. Arten är ovanlig och lever i den halvkuggade randzonen av större videbuskage i rikkärr.

Skötselåtgärder

Initial skötsel:

- Røj bort all gran.
- Røj bort igenväxningsvegetation i 4a.
 - Spara grupper av sälg i kanten till 4b kring vilken det förekommer stort antal av större agatsnäcka.

Återkommande skötsel:

- Vid behov røj bort igenväxningsvegetation i 4a.
- Vid behov, røj täta förekomster av mycket grova videsnår i 4b. Spara yngre uppslag av videbuskar. I 4b ska det alltid finnas kvar sparade grupper med videbuskar.
- I 4a ska marken skötas med återkommande hävd, med fördel i form av slåtter. I 4b kan marken skötas med försiktig slåtter eller extensivt bete vid behov.
 - Vid bete av nötkreatur är det viktigt att inte orsaka omfattande trampskador då fuktängen (främst i 4b) hyser arter känsliga för markstörning.

Skötselområde 5, Bland- och lövsumpskog

Areal: 3,4 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Lövsumpskog 9080 – 1,0 hektar, Nordlig ädellövsog, 9020 – 0,45 hektar, Näringsrik granskog, 9050 – 0,7 hektar, Trädklädd betesmark 9070 – 1,1 hektar

Målnaturtyp: Lövsumpskog 9080 – 3,4 hektar

Figur 14. Sumpskogen mellan kransalgssjöarna svämmas regelbundet över när vattennivåerna är höga.

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av fem sumpskogar med varierande trädthet och fuktighet. Sumpskogarna domineras av björk, klipbal och sälg med varierande inslag av lönn, rönn och ek. Blandsumpskogarna har ett större och fläckvis tätt inslag av ung och äldre gran. Längs kanterna växer ung hassel, alm, lönn, ask, al och sälg. Söder om mellansjön växer ett område med gråal och i kanten av kalkfuktängen breder videbuskar ut sig. Lövsumpskogen i anslutning till Svartsjön finns äldre träd med välutbildade sockelbildningar. Markfuktigheten varierar under året men under perioder med högt vattenflöde finns gott om mindre vattenspeglar och området håller mycket fukt även under torrare perioder. Marksiktet domineras av olika starrarter, mosklädd mark och bar mark med inslag av ormbunkar däribland samt harsyra och älggräs. Kring Hemmasjön har även den lilla orkidén honungsblomster (VU) tidigare noterats. Här finner man även spindelarten kärrtaggfoting (NT) och i sumpskogen mellan Mellansjön och Hemmasjön är arten liten brunbagge (NT) noterad. Historiskt har områdena brukats med slåtter eller som åkermark. Idag betas delar av markerna av får. Förekomsten av död ved är hög, framför allt kring Hemmasjön där ett stort antal granar och lönnar dött och trillat ner eller fälts.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla naturvärden som finns knutna till de vattenpåverkade träden och den döda veden. Trädskiktet är varierat med olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Tillgången på död ved och gamla träd är stor och här finns arter som gynnas av jämn och hög luftfuktighet. Marksiktet är en mosaik av fast mark med inslag av

lundartad flora, mossor och ormbunkar samt vattenspegel. Hydrologin är så naturlig som möjligt med liten eller ingen påverkan av markavvattning. De mindre gläntor som förekommer i lövsumpskogen hålls öppna och fria från igenväxning.

Skötselåtgärder

- Røj igenväxningsvegetation i skötselområdena 5b, speciellt intill bryn och i naturligt öppna gläntor.
- Utföra en hydrologisk utredning och eventuellt återställa hydrologin.
- Vid behov, skapa död ved genom ringbarkning eller fällning av träd.

Skötselområde 6, Artrik kalkgräsmark

Areal: 1,1 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Kalkgräsmarker 6210 – 0,75 hektar

Målnaturtyp: Kalkgräsmarker 6210 – 1,1 hektar

Figur 15. Norra delen av delområde 6a utgörs av en kulle på vilken hävdgynnad flora växer.

Beskrivning

Området utgörs av en halvöppen träd- och buskskiktad kalkgräsmark i en kullig terräng. Träd- och buskskiktet utgörs främst av dungar av ek, apel och hassel med inslag av enbuskar. På de öppna partierna är kärlväxtfloran mycket rik med flera hotade arter som klasefibbla (NT), toppjungfrulin (VU), solvända (NT), slåttergubbe (VU), sommarfibbla (NT) och jordtistel (NT). Området betas av får och många av bladrosetterna är småväxta och tryckta mot marken. I södra kanten av området är trädskiktet tätare och mer varierat, med inslag av äldre och grova hasselbuketter. Historiskt har marken brukats som slåtteräng.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till öppna, blomrika, gödslade och hävdade gräsmarker. Här finns inslag av gamla och solbelysta ekar,

enstaka äldre apelträd och enstaka bärande och blommande träd och buskar. Alla arter knuta till ogödslade kalkrika gräsmarker ska fortleva på lång sikt och öka sin utbredning inom området. Marken är till största delen helt öppen och hävdas så att kärlväxterna får chansen att blomma och fröa av sig.

Figur 16. Delområde 6b utgörs av en liten gammal åkermark på vilken det idag växer hävdgynnad flora.

Skötselåtgärder

Initial skötsel:

- Frihugg vidkroniga ekar från träd och buskar som tränger dem.
- Røj bort igenväxningsvegetation, en- och hasselbuskar.
 - I 6b, røj bort hasselbuketter, yngre buskar och träd i kanten till 3c och 4b. Glesa även ut bland buskar och träd på odlingsrösen.
 - Spara enstaka äldre/grova hasselbuketter och buskar.
- Trädstammar och röjningsrester från fällda träd tas ut ur området och kan läggas i sumpskogen eller annan lämplig plats inom reservatet.
- Hugg gran och ett mindre antal lövträd, däribland apel, körsbär, ek för att öka ljusinsläppet för floran samt förlänga livslängden på de äldre ekarna.
 - Sparade äldre aplar bör beskäras för att avlasta kronan och öka livslängden på träden.

Återkommande skötsel:

- Marken ska skötas med återkommande hävd genom bete och/eller slåtter. Bete bör ske med nötdjur eller häst. Marken bör skötas med sent betessläpp, efter 15 juli eller med betesuppehåll från 1 juni till 15 augusti, för att främja floran i området. Marken ska vara väl avbetad i slutet av betessäsongen.
- Vid behov, røj igenväxningsvegetation.
- Vid behov håll efter stigar, leder och stängsel.

Skötselområde 7, Yngre (ca 50-årig) talldominerad blandskog

Areal: 1,8 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Icke-natura skog, barrskog 9903 – 1,8 hektar

Målnaturtyp: Taiga 9010 – 1,8 hektar

Figur 17. Skötselområdet består av yngre gles tallskog med inslag av ung lönn och hassel.

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av planterad tallskog med ett stort inslag av ung lönn, rönn, ask och hassel, med inslag av gran. Den unga tallskogen har glesats ur genom att ett mindre antal träd har fällts eller veteraniserats för att öka andelen död och skadad tallved, samt öka ljusinsläppet och dynamiken.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bevara och på sikt utveckla naturvärden knutna till en lövträdsrik barrskog dominerad av tall. Genom naturliga processer och naturvårdande skötsel utveckla värden knutna till variationsrika blandskogar. Skogen har en varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd, döda träd samt lågor. Naturliga störningar som exempelvis insektsangrepp eller brand formar skogens karaktär. Typiska arter för en skog med lång kontinuitet så som olika arter av fåglar, mossor, lavar, svampar och kärlväxter ska fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Skötselåtgärder

- Vid behov, håll efter stigar och leder i området.
- Vid behov, öka andelen solbelyst tallved genom veteranisering eller fällning av tallar i solbelysta lägen.
- Vid behov kan naturvårdsbränning och/eller brandefterliknande åtgärder genomföras, så som markstörning, skadande av eller fällning av tall.

Skötselområde 8, Sjöar och småvatten

Areal: 1,0 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Kransalgssjöar 3140 – 1,0 hektar

Målnaturtyp: Kransalgssjöar 3140 – 1,0 hektar

Figur 18. Utsikt över Mellansjön, på vilken det ligger en liten brygga.

Beskrivning

Inom reservatet finns tre djupa sjöar, Hemmasjön, Mellansjön och Svartsjön vilka har en god vattenkvalitet och speciella kemiska förhållanden. Sjöarna är dödisgropar som skapades under den tiden inlandsisen drog fram över landskapet. Mellansjön är 8 meter djup vilket medför mycket intressanta vattenkemiska förhållanden, bland annat med en konstant skiktad vattenmassa. Här växer kärrbräken, olika starr- och sävarter och i sjöarna växer många arter kransalger däribland kransalgen mellansträfs. I anslutning till Mellansjön finns ett bestånd av ag. Mossfloran i området är rik med bland annat flera stjärnmossor. I Mellansjön finns det gott om små kräftdjur i släktet daphnier och släktet cyclops. I Hemmasjön och Mellansjön finns det förekomst av fisk så som ruda och gädda. Sjöarna är väldigt viktiga för fågellivet med ett stort antal rastande och häckande fåglar. Här finner man bland annat kricka (VU) och smådopping (NT), samman med vanligare arter som gräsand, storskrake, rörhöna och svarthakedopping.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Sjöarna ska ha en god ekologisk status med naturliga och opåverkade hydrologiska förhållanden. Vattnet är kalkrika och sjöarna relativt näringsfattiga. Här finns rikligt med kransalger och andra arter knuten till kalkrika sjöar. Vass och annan övervattensvegetation förekommer ytterst sparsamt och den öppna vattenytan minskar inte med tiden. Sjöarna hyser en livskraftig population av större vattensalamander. Sjöarna bevarar sin limniska särart med en mångfald av arter knutna till kalkrika kransalgssjöar. Marken kring Mellansjöns östra och norra strandkant hållas öppna till halvöppna för att främja mer solkrävande växter som växer i och kring sjön, som exempelvis ag samt att göra platsen tillgänglig för friluftslivet.

Skötselåtgärder

- Om möjligt bekämpa rovfisk, främst gädda i samtliga sjöar. Sjöarna får inte för ändamålet sänkas eller på andra sätt påverka områdets hydrologi eller tillföras kemikalier.

Skötselområde 9, Hävdad gräsmark på äldre åker och vall

Areal: 6,2 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Icke natura-naturtyp 6,21 hektar

Målnaturtyp: Silikatgräsmark 6270 – 6,2 hektar

Figur 19. I reservatets västra del sträcker sig två slåtterängar på var sin sida av vägen. Slåtterängarna omges av gärdesgårdar.

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av äldre åkrar som idag hävdas med bete eller slåtter. Här finns inslag av trädklädda åkerholmar med varierat buskskikt samt stengärdesgårdar och odlingsrösen. I kanten av 9b, längs med vägen växer hamlade askar. Stora delar av markerna är utmagrade och har inslag av hävdgynnad flora som bland annat vädsklint, kärringtand, stor blålocka och enstaka fynd av solvända och toppjungfrulin. Delar av marken är mer näringsrika och hyser trivial flora. Då stora delar av markerna i skötselområdena har i olika omfattning inslag av hävdgynnad flora är det viktigt att de gamla åkrarna inte plöjs eller gödslas.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla och utveckla naturvärden knutna till öppna och hävdade gräsmarker och ett mosaikartat odlingslandskap rik på substrat och strukturer som gynnar en rik och varierad biologisk mångfald. Gräsmarkerna är artrika, öppna och välhävdade, med naturlig näringsstatus och med en artrik flora av karakteristiska hävdgynnade arter. De äldre träden som står på åkerholmarna står i en ljusöppen miljö som gynnar en rik lavflora med krävande arter. Odlingsrösen, stengärdesgårdar, andra kulturlämningar och flikiga former bevaras och röjs kontinuerligt fram.

Skötselåtgärder

Initial skötsel:

- Røj bort igenväxningsvegetation.
 - I den sydvästra halvan av 9a, spara enstaka uppslag av buskar och träd och/eller plantera ett mindre antal ekar och buskar på öppen mark med trivial flora. Detta som ett sätt att skapa ett varmare och mer skyddat mikroklimat på annars trivial mark, öka möjligheten för etablering av hävdgynnad flora och säkra nästa generation vidkroniga ekar som idag växer på mark som inte har plats för yngre ek.
- Frihugg äldre träd och ekar på åkerholmarna och i brynmiljöer.
 - Spara enstaka blommande och bärande buskar och mindre träd.
- Vid behov genomför åtgärder att främja förekomsten av kärlväxter, insekter eller andra arter knutna till blomrik- och/eller bar mark som exempelvis markstörning, insådd och/eller plantering av flora.

Återkommande skötsel:

- Marken ska skötas med återkommande røjning/hävd genom bete och/eller slåtter.
- Vid behov, røj bort igenväxningsvegetation.

Skötselområde 10, Damm

Areal: 0,7 hektar

Figur 20. Mitt emot besöksparkeringen ligger den största av de två dammarna i reservatet. Dammen hyser huvuddelen av reservatets population av större vattensalamander.

Beskrivning

Området utgörs av två dammar på före detta åkermark med till största delen öppen vattenyta. Den östra dammen (10a) är störst i vilken det växer arter som gäddnate, kaveldun, vass och en

omgivande bård av unga och äldre träd och buskar. Dammen i väst (10b) grävdes vintern 2023. Delområde 10a inkluderar en del av stigen som går i området samt en öppen gräsyta som sköts tillsammans med intilliggande rekreationsområden. Våtmarkerna är en mycket viktig miljö för många arter knutna till fiskfria och grunda vatten. 10a hyser huvuddelen av reservatets population av större vattensalamander och här finner man även hotade arter så som grön mosaikslända och citronfläckad kärrtrolslända. Området är viktiga häckningsplatser för fåglar som smådopping och svarthakedopping, vars ungar är känsliga för predation av rovfiskar.

Figur 21. Den mindre dammen anlades december 2023 och ligger sydvästra kanten av skötselområde 1b.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska utvecklas till att bli en ekologiskt funktionell våtmark. Här finns en öppen vattenspegel med inslag av vattenväxter. Dammarna är fria från igenväxning, fisk och fungerar som en viktig miljö för lekande groddjur, större vattensalamander och häckande fåglar.

Skötselåtgärder

- Vid behov röj igenväxningsvegetation och vass. Se till att dammarna har en öppen vattenspegel.
- Vid behov, bekämpa fisk.

Skötselområde 11, Betad granskog

Areal: 0,54 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Trädklädd betesmark 9070 – 0,54 hektar

Målnaturtyp: Taiga – 0,54 hektar

Figur 22. Gränsen till omgivande skötselområde är generellt tydlig. Det är dock viktigt att gran och andra träd inte sprider sig ut på den öppna ekhagen, som på bilden, där gran etablerats i ekhagen i stället för i granskogen.

Beskrivning

Området utgörs av granskog med inslag av lönn och tall som växer längs en höjdrygg, från nordväst till sydost. I området finns inslag av enstaka äldre granar. Nordvästra delen av marken har historiskt brukats som betad utmark med barrträd och den sydöstra delen har brukats som slätteräng. En mindre yta i längst i öst var tidigare åkermark på vilken man idag finner flera odlingsrösen. Området hävdas tillsammans med skötselområde 2b. I buskskiktet växer hassel och fältskiktet är örtrikt med arter som särläka och blåsippa. En del stående och liggande död ved finns i området.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla och utveckla de naturvärden som finns knutna till granskog. Granskogen har en varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla granar, med döda träd samt lågor. Alla arter som är knutna till granskog och död barrved fortlever och ökar i sin utbredning eller populationsstorlek. Detta gäller särskilt inom grupperna lavar, svampar, mossor och insekter. Mängden gamla träd och grov död ved i olika grad av beskuggning, fuktighet och nedbrytning förekommer rikligt.

Skötselåtgärder

- Vid behov, röj bort igenväxningsvegetation i brynmiljöerna.

Skötselområde 12, Gårdsmiljö och trädgård

Areal: 0,5 hektar

Figur 23. I trädgården växer en stor variation träd och längs vägen löper en vacker gärdesgård.

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av bostadshus, mindre ekonomibyggnader och tomtmark som tillhör gården Staffanstorp. Gården vid Staffanstorp är en gammal gård som länge utgjorde kärnan i det kulturlandskap som historiskt sett funnits i området under många generationer. På och kring gården växer flera äldre träd och längs kanten av trädgården närmast vägen löper en trädgärdesgård. Fastigheten hyrs ut av Motala kommun.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Den gamla kulturmiljö som Staffanstorps gård utgör skall skötas och bevaras som den gör idag, som en del av ett äldre odlingslandskap. Området nyttjas på ett sådant sätt att det inte förhindrar möjligheten att uppnå bevarandemålen och bidrar inte till spridningen av invasiva och främmande arter.

Skötselåtgärder

- Vid behov kan yngre träd hamlas som ett sätt att upprätthålla kontinuiteten av natur- och kulturhistoriska värden knutna till hamlade träd.
 - Apel- och päronträd kan med fördel beskåras för att avlasta kronan och öka livslängden på träden.
- Sköt och håll efter ytor så som vägrenar, gårdsplan, eller annan mark som inte klipps regelbundet, så att marken inte växer igen.

Skötselområde 13, Trädkyrkogård och del av kommunens faunadepå

Areal: 0,2 hektar

Figur 24. Översikt över den södra delen av faunadepån på vilken det ligger grov död ved.

Beskrivning

I norra delen av reservatet finns ett risupplag som fungerar som trädkyrkogård och Motala kommuns faunadepå. På trädkyrkogården kan död ved från reservatets skötselområden läggas och fylla en viktig ekologisk men även logistisk funktion. Träd som dör eller behöver fällas bör i största möjliga mån få ligga kvar i respektive skötselområde men kan då om nödvändigt läggas på trädkyrkogården. Platsen används även som kommunens faunadepå där död ved från andra platser kan få ligga.

I området växer den invasiva kärlväxten jättebalsamin. Växten täcks med gräs från ängsskötsel och bör fortsätta bekämpas för att den inte ska sprida sig inom och utanför naturreservatet.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Området ska hysa en rik mångfald av arter beroende av död ved i olika nedbrytningsgrad. Marken hålls öppen och fri från igenväxande vegetation så att den döda veden blir solbelyst och bryts ner långsamt. Skötselområdet är fritt från invasiva arter. Arter som koloniserar den döda veden ska kunna leva och föröka sig utan att riskera att transporteras bort och förstöras/dödas, vilket skulle motverka syftet.

Skötselåtgärder

- Årlig bekämpning av jättebalsamin och vid behov andra invasiva arter.
- Vid behov, röj bort igenväxningsvegetation kring öppna områden och runt vedhögar.

Skötselområde 14, Rekreativsmiljöer och anordningar för friluftsliv

Areal: 1,4 hektar

Figur 25. Centralt i reservatet står många friluftsanordningar som tillsammans med intilliggande marker används och besöks flitigt av många besökare.

Beskrivning

Staffanstorp är ett välkänt och välbesökt friluftsmål i Motala och besöks regelbundet av allmänheten. Reservatet ligger på promenadavstånd från Motala tätort och är lätt tillgängligt och nås både med bil och cykel. Området utgörs av flera öppna ytor som står till förfogande för det rörliga friluftslivet vars många friluftsanordningar utnyttjas flitigt av skolklasser och allmänheten, se figur 1, bilaga 2.

I området vid Staffanstorps gård finns en parkeringsplats och en öppen, glest trädklädd gräsmark med bänkbord, grillplats, ved, soptunnor och informationsskylt. De öppna gräsmarkerna som idag sköts med slåtter, gräsklippning och röjning har tidigare brukats som åkermark. Här växer apel, körsbär, ask, lönn, gran, sälg och oxel. Många av träden är äldre, med något yngre träd i kanterna till skogen och kring Hemmasjön. Vid parkeringen står en stor lada som är tillgängligt för besökare. Inne i ladan finns två bänkbord och information, kartor och fotografier från äldre tiders brukande på gården och inom reservatet. I anslutning till ladan finns en tillgänglighetsanpassad toalett.

Centralt i reservatet finns en större öppen gräsmark och åkerholmar med ek, apel, körsbär, lönn, hassel och inslag av äldre vidkroniga ekar. På åkerholmarna är buskskiktet mycket tätt med flertalet hasselbuskar, inslag av skogstry samt uppslag av lönn, rönn, alm. På det öppna området finns bord och bänkar, grillplats, ved och soptunna. I anslutning till den öppna ytan, i Hemmasjön ligger en brygga.

Inom reservatet finns även ett omfattande stignät som leder både till och från reservatet, med många övergångar, stättor och grindar. Många stigar är mycket välfrekventerade medan andra utnyttjas mer sällan. Stignätet har därför delats in i huvudstigar, sekundära stigar och informella stigar för att bättre kunna definiera vilket underhåll de respektive stigarna skall ha.

Stignätet redovisas i figur 2, bilaga 2. Inom reservatet finns i dagsläget totalt nio informationstavlor.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Informationen i området är lättillgänglig och bidrar till och förhöjer upplevelsen av besöket och bidrar till att syftet med områdesskyddet uppnås. Områdets friluftslivsanläggningar och leder är i gott skick och underlättar för besökare att uppleva området. Reservatets gränser och leder är tydligt markerad. De öppna områdena och åkerholmarna hålls öppna och fria från igenväxande vegetation. Åkerholmarna har inslag av öppna gläntor med inslag av hasselbuketter och blommande och bärande träd och buskar längs bryn. Äldre träd och vidkroniga ekar hålls fria från igenväxande vegetation och skuggande buskar och träd. Huvudstignätet ska under stort hänsynstagande till floran, faunan och de kulturhistoriska lämningarna, vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet. Befintliga friluftanordningarna redovisas i figur 1, bilaga 2.

Skötselåtgärder

Initial skötsel:

- Frihugg kring vidkroniga ekar och äldre lövträd i delområde 14c.
- Røj igenväxningsvegetation.
 - Gallra bland hasselbuketter i delområde 14c. Området öst om stigen kan ha ett större inslag av hassel, än väst om stigen.
 - Røj kring odlingsrösen och stengärdesgårdar i delområde 14c.
- Öppna upp gläntan längs delområde 14c genom att glesa ut bland tätt växande apelträd och körsbärsträd.
 - Apelträd kan med fördel beskäras för att avlasta kronan och öka livslängden på träden.
- Eventuellt plantera bärande träd- och buskar på äldre åkermark i skötselområde 14a.

Återkommande skötsel:

- Öppna områden skall hållas öppna genom gräsklippning eller hävd.
 - Håll efter igenväxningsvegetation, unga träd och buskar i brynmiljöer och intill angränsande skötselområden.
- Åkerholmarna ska hållas fria från igenväxande vegetation genom röjning.
- Vid behov, håll efter reservatsområdets gräns.
- Vid behov, håll efter stignät, brukningsvägar, stängsel, spänger, broar och stängselövergångar.
 - Huvudstignätet ska gräs- och slyröjas, vindfällerna tas bort, stigar markeras och träd som riskerar att falla över stigar beskäras eller avlägsnas.
 - Sekundärstignätet ska hållas framkomligt genom slyröjning och vindfällerna tas bort.
- Töm soptunnor och städa stigar året runt och mer frekvent under mer välbesökta perioder, under vår-sommar-höst.
- Fyll på ved för att undvika skadegörelse på omgivande träd och buskar.
- Vid behov, underhåll och grusa parkeringen.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Tabell 3. Underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i Staffanstorps naturreservat som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i reservaten som Motala kommun förvaltar. Prioritet är indelat i 1 till 3, utifrån hur viktigt det är att genomföra för att nå bevarandemålen.

Skötselåtgärd	Skötselområde	När	Prioritet
Hydrologisk utredning samt återställande av hydrologi	4, 5, 8 (3,10)	2024–2028, sedan vid behov	1
Bete eller annan hävd	1, 2, 4, 6, 9	Återkommande	1
Röjning av igenväxningsvegetation	1, 2, 4, 6, (8), 9, 14	2024–2028, sedan vid behov	1
Bekämpning av invasiva arter	1 (hela reservatet)	2024–2028, sedan vid behov	1
Friställning av vidgreniga och ljusgynnade träd samt efterträdare	1, 2, (3), 6,	2024–2028, sedan vid behov	1
Röjning på/kring fornlämningar	Hela reservatet	Vid behov	1
Underhåll av vandringsleder, väg, friluftslivsanordningar, gränsmarkering, parkering med skylt, nyanläggningar och underhåll samt tömning av sopor, städning av leder och tillhandahållning av ved	Hela reservatet	Vid behov	1
Utveckling av brynmiljöer	Hela reservatet	Vid behov	2
Återhamling/nyhamling	Hela reservatet	Vid behov	2
Öppna upp kring grov gammal hassel	1, 2, 6, (14)	2024–2028 och sedan vid behov	2
Åtgärder för att gynna hotade arter	Hela reservatet	Vid behov	2
Naturvårdsbränning och/eller brandefterliknande åtgärder som markstörning, fällning eller skadande av tall	7 (11)	Vid behov	2

Jakt

All jakt och fångst av vilda däggdjur och fåglar är förbjuden i hela reservatet med undantag för sådan skyddsjakt och skyddsfångst som länsstyrelsen godkänner.

Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen har utförts av naturvårdsförvaltaren enligt Naturvårdsverkets anvisningar och underhålls vid behov.

Tillsyn

Motala kommun är ansvarig för tillsyn av reservatet.

Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skyddade områden är nödvändigt för att effektivisera och förbättra naturvårdsarbetet i skyddade områden. Uppföljning i skyddade områden ska alltid vara kopplad till syftet med det skyddade området. Uppföljningen ska ligga till grund för revidering av skötselplanen.

Inventeringar

Inventering av vedlevande skalbaggar genomfördes i reservatet år 2001 och 2003. Idag finns ett stort behov av uppföljande inventering av den vedlevande insektsfaunan i kombination med en inventering av död ved. Detta för att se om det stora antal träd som dött på grund av sjukdom (almsjuka och askskottsjuka) eller insektsangrepp (granbarkborre) haft någon effekt på insektsfaunan. År 2001 gjordes en vattenanalys i Mellansjön och på sommaren år 2002 gjordes en översiktlig inventering av kransalger i reservatets tre sjöar. Dessa bör följas upp med nya inventeringar för att kunna bedöma status och upptäcka eventuella förändringar. En häckfågelinventering utfördes inom reservatet år 2019 samt en landmolluskinventering år 2020. Förekomst och utbredning av större agatsnäcka i reservatets fuktäng bör följas upp genom faunaövervakning enligt inventering 2020. Mellan åren 2022–2023 genomfördes en inventering och kartläggning av större vattensalamander inom reservatet.

I naturreservatet förekommer fiskarten ruda i Hemmasjön och i Mellansjön och troligtvis gädda i Mellansjön. Vid inventering av större vattensalamander noterades förekomsten av småfisk i Hemmasjön och Mellansjön. För att fastslå vilka fiskarter som finns i sjöarna bör EDNA-analyser göras i samtliga vattenmiljöer inom reservatet.

Inom reservatet finns ett flertal vidkroniga ekar på vilka det troligtvis förekommer intressant lavflora med arter knutna till solbelysta ekar. Så småningom kan en inventering av dessa arter genomföras för att säkerställa att de har rätt livsförutsättningar och för att få ytterligare kunskap om utbredningen inom området.

Tabell 4. Inventeringar som bör göras i Staffanstorp naturreservat.

Inventeringar	Skötselområde	Prioritet
Förekomst av fisk	8, 10	1

Inventeringar	Skötselområde	Prioritet
Vedlevande insekter	3, 5, gärna 1, 2, 7	2
Lavflora knuten till ek	Hela reservatet	2
Kärlväxtflora	4, 5	2
Vattenanalys och förekomst av kransalger	8	3

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen ska ske enligt en för reservatet beslutad uppföljningsplan som anger målindikatorer, tröskelvärden och metodik kopplade till bevarandemålen för olika naturtyper i denna skötselplan. Uppföljningsplanen ska hållas uppdaterad av Länsstyrelsen. Uppföljningsplanen ska ha sin utgångspunkt i den regionala uppföljningsplanen för Östergötland och genomförs enligt gällande nationella riktlinjer.

Dokumentation av skötselåtgärder

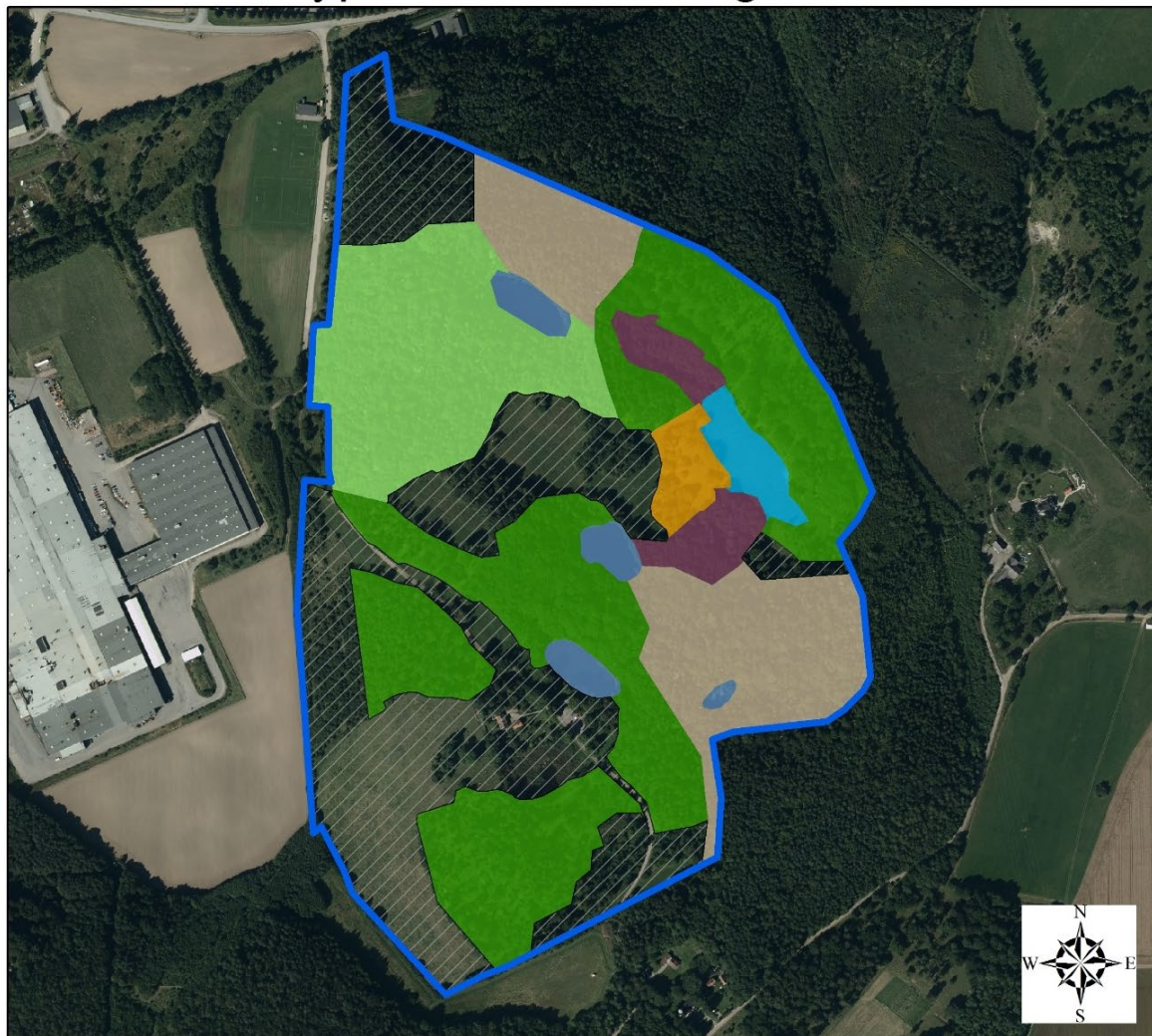
Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska dokumenteras skriftligt. Mer omfattande åtgärder ska även fotodokumenteras. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden. Strukturella beståndsförändringar efter storskaliga störningar ska alltid följas upp.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel ska i så fall administreras av förvaltaren.

Bilaga 1.

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

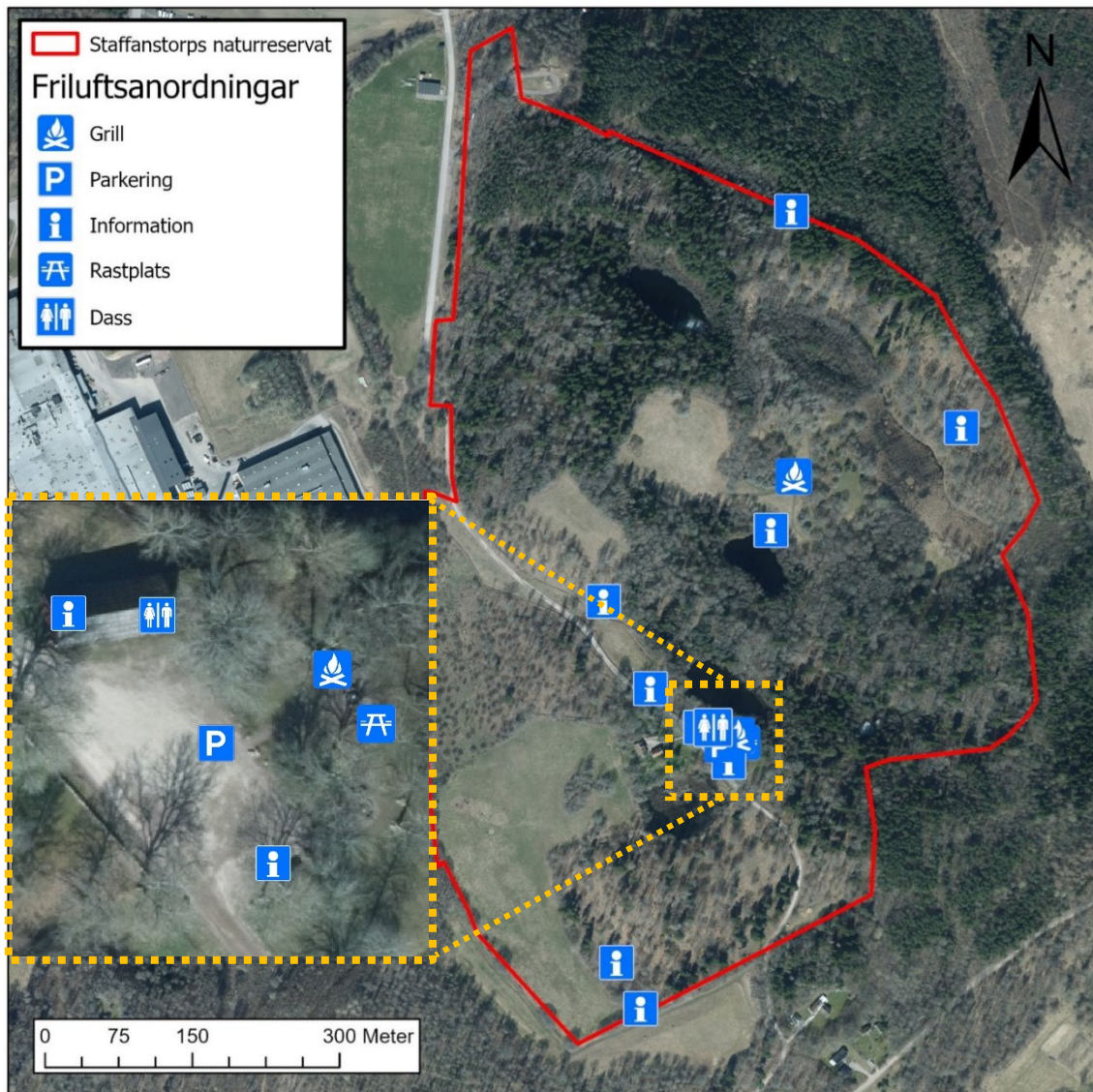

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

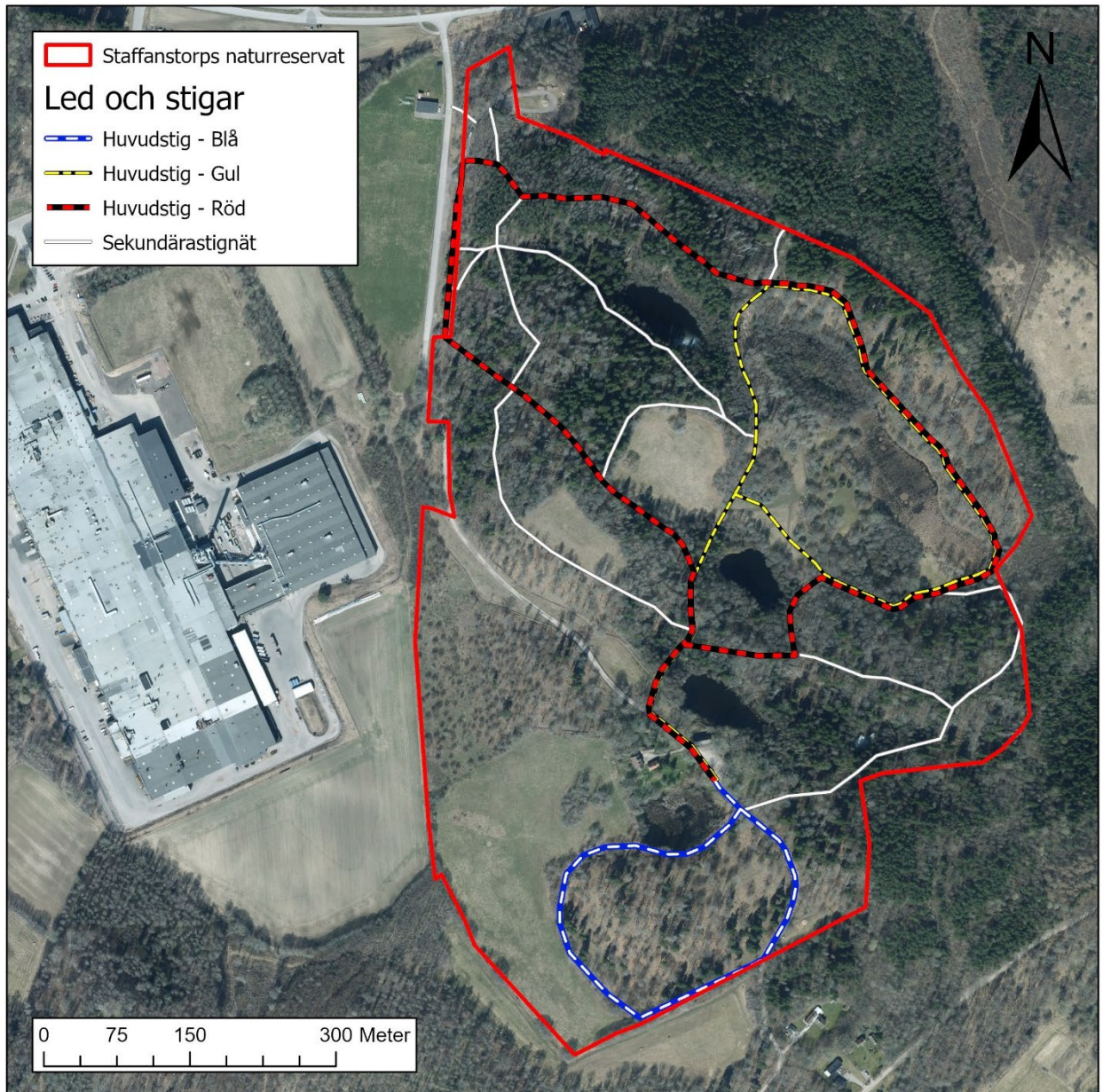
0 50 100 200 300 400 500
Meter

	Natura 2000-området
	3140 Kransalgsjöar 1,0 ha
	6210 Kalkgräsmarker 0,8 ha
	6410 Fuktängar 0,8 ha
	9020 Nordlig ädellövskog 6,0 ha
	9050 Näringsrik granskog 6,0 ha
	9070 Trädklädd betesmark 13,1 ha
	9080 Lövsumpskog 1,4 ha
	Annan naturtyp

Bilaga 2.

Figur 1. Karta över reservatets befintliga friluftsanordningar så som sittbänkar, informationsskyltar, grillplatser, dass och parkering. Nya anordningar och/eller vandringsleder kan komma att ändras eller läggas till. Bildrutan till vänster innanför orange streckad linje visar en förstoring på samling av friluftsanordningar.

Figur 2. Karta över reservatets befintliga stignät. Blå (streckad linje), gul (streckad linje) och röd (streckad linje) är huvudstigar. Ljusgrå (hel linje) är sekundärstignät. Stigar/leder kan komma att ändras eller läggas till.

Länsstyrelsen skapar samhällsnytta genom rådgivning, samordning, tillstånd, tillsyn, prövning, stöd och bidrag. Vi skyddar miljön, ser till att viktiga natur- och kulturvärden bevaras och skapar förutsättningar för att utveckla landsbygden och näringslivet i länet. Vi har även samhällsviktiga uppdrag inom bland annat krisberedskap, sociala frågor, djurskydd och samhällsplanering. På så sätt bidrar vi till Länsstyrelsens vision om ett livskraftigt Östergötland.

Yttrande på remiss Förslag till beslut och skötselplan för nybildande av Staffanstorp naturreservat i Motala kommun

Det nya förslaget ger en tydlighet i skötseln av reservatet och möjliggör en långsiktig förvaltning av naturvärden i Staffanstorp naturreservat.

På två platser i remissen står det om bilaga 4, det finns ingen sådan bilaga och det bör ändras till bilaga 2. *Svar: Ändrar till rätt nummer på olika bilagor inför beslut / Therese Åström, 2024-09-09.*

I B-föreskrifterna under punkt 2 kan det vara bra om det förtydligas att riskträd får fällas. Det kan också vara bra att skriva att eventuella andra storskaliga angrepp eller sjukdomar än granbarkborre får bekämpas. *Svar: Läger till "fällning" i beslutets B-föreskrift, punkt 3 för att förtydliga att träd får fällas inom den naturvårdande skötseln. Dock inte i punkt 2 för att fällning av riskträd inte ingår i den generella skötseln av reservatet. I skötselplanens disposition lägger jag till att träd även får fällas om de riskerar falla över stigar. Angående eventuella framtida (idag okända) angrepp och sjukdomar, så får man inte skriva till föreskrifter om generella oförutsedda händelser / Therese Åström, 2024-09-09.*

Som undantag från föreskrifterna står i sista punkten: "Föreskrifterna ska heller inte utgöra hinder för skötsel av befintliga anläggningar enligt servitut och avtal som:

Ledningsrätt: 0583-98/11.1

Ledningsrätt: 0583-98/16.1"

Beroende på var ledningsrätterna finns och vilka anläggningar det kan handla om är det kanske önskvärt att åtminstone mer omfattande skötsel (om t.ex. grävning krävs) ska stämmas av med förvaltaren? Likt punkten ovan, gällande underhåll av luftledningar och ledningsgator.

Svar: Har lagt till i beslutet att "• Föreskrifterna ska heller inte utgöra hinder för skötsel av befintliga anläggningar efter avstämning med förvaltaren enligt servitut och avtal som": / Therese Åström, 2024-09-09.

I skötselområde 1 och 2 står det att ekar kan frihuggas och att träd får fällas för att gynna ek. Det står inget om att andra träd får fällas för att gynna hävdgynnad flora. Det vore bra om möjligheten finns att fälla även sådana träd för att skapa gläntor om ett behov skulle uppstå. En liknande skrivelse som under skötselområde 3 skulle ge möjlighet till det, exempelvis: "Vid behov kan naturvårdsinriktade huggningar genomföras för att gynna solkrävande flora och skapa öppna och halvöppna miljöer". *Svar: Läger till i skötselplanens disposition att " Vid behov kan naturvårdsinriktade huggningar genomföras för att gynna solkrävande flora och skapa öppna och halvöppna miljöer" vilket möjliggör åtgärder där det behövs / Therese Åström, 2024-09-09.*

Under rubrik skötselåtgärder i skötselområde 3 står det att brynmiljöer ska öppnas upp mot vägar intill skötselområde 2b. Vid skötselområde 2b finns det ingen väg. *Svar: Ändrar till "vägar och stigar" eftersom meningen inkluderar flera delområden varav några ligger intill väg och andra intill stigar. / Therese Åström, 2024-09-09.*

Under rubrik skötselåtgärder i skötselområde 5 står det att man ska röja ung gran i skötselområde 5b, speciellt i bryn och naturligt öppna gläntor. Det står dock ingenting om att röja övrig igenväxningsvegetation, vilket kan vara bra att ha möjlighet till om bevarandemålet om att mindre gläntor som förekommer i lövsumpskogen ska hållas öppna och fria från igenväxning. *Svar: Stryker gran och lägger istället till "igenväxningsvegetation" / Therese Åström, 2024-09-09.*

Under rubrik skötselåtgärder under skötselområde 6 står det att det ska röjas i 9c, det är fel nummer och bör ändras. *Svar: Ändrar till 6b. / Therese Åström, 2024-09-09.*

Under skötselområde 10 står det att den nya dammen grävdes under 2024, men det gjordes i december 2023. Där är även oklart om en yta klipps med gräsklippare i område 10a som det står om i remissen. *Svar: Ändrar till december 2023. Stryker mening om skötsel av gräsklippare och ändrar till "som sköts tillsammans med intilliggande rekreationsområde" / Therese Åström, 2024-09-09.*

Under skötselområde 14 under rubrik skötselåtgärder står det att stignätet ska hållas efter, det bör även stå att vägen som går in mot gröna plan (det öppna området med grillplast mitt i reservatet) ska hållas efter. *Svar: Läger till "brukningsvägar" / Therese Åström, 2024-09-09.*

Vid texten vid tabell 3 står det att man behöver prioritera mellan länets alla reservat vilket inte stämmer eftersom att det är Motala kommun som är förvaltare. I det här fallet bör det istället stå något liknande att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i reservaten som Motala kommun förvaltar. *Svar: Ändrat till " De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i reservatreservaten som Motala kommun förvaltar". / Therese Åström, 2024-09-09.*

Under rubriken tillsynsman står det att Motala kommun har utsett en tillsynsman för reservatet. Betyder den skrivelsen att det är ett krav att ha en tillsynsman av reservatet? Det finns en tillsynsman just nu. Men vi vet inte hur det kommer att se ut i framtiden. *Svar: I skötselplanen ändrar jag meningen till " Motala kommun är ansvarig för tillsyn av reservatet". /Therese Åström, 2024-09-09.*

Under rubriken Uppföljning av bevarandemål står det att uppföljning ska ske enligt en för reservatet beslutad uppföljningsplan. Vem är det som tar fram och beslutar om den? Om Motala kommun ska ta fram den behöver vi stöttning av länsstyrelsen då vi inte arbetat med detta tidigare. *Svar: Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och därför ansvarig för att ta fram en uppföljningsplan. /Therese Åström, 2024-09-09.*

Gata och Park
Hilda-Linn Berglund & Sara Linatti Brengdahl
Kommunekolog